

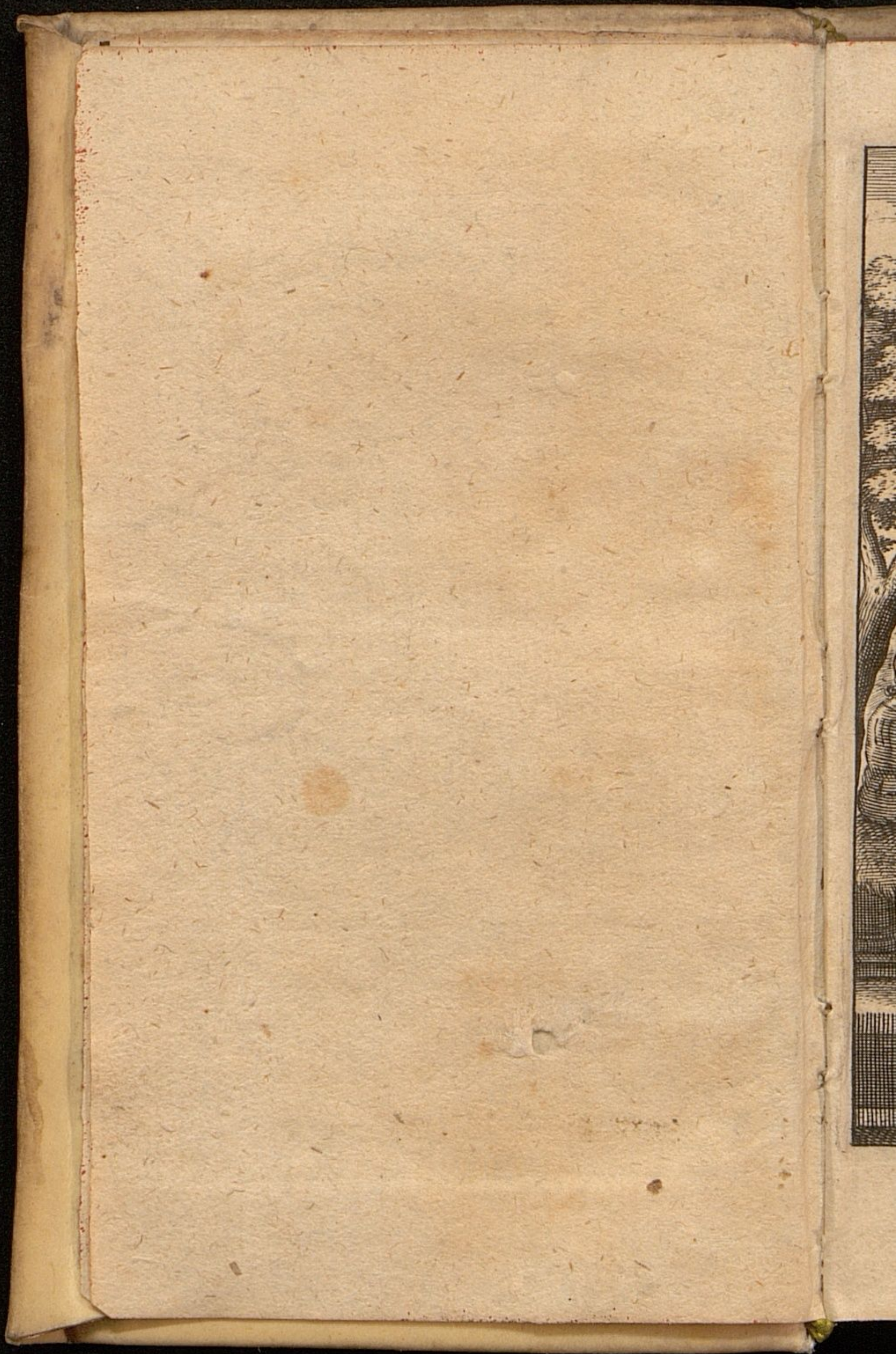
AB
4
—
h. 15

pp

H. o. 282.

HENRICI ALERS
ORATIONES

D V Æ :

UNA de

VIRO NOBILI,

ALTERA de

NOTIS INCORRUPTÆ

REIPUBLICÆ

Habita in Academiâ Ultrajectinâ.

Editio secunda,

CUI ACCESSIT

ORATIO

Ad enodandam quæstionem,

An Ratio Status non ferat Magi-
stratum præfractò rectum?

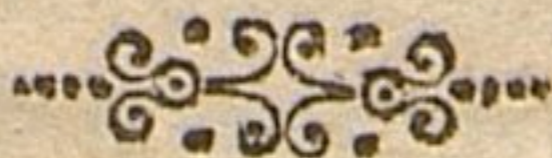
Dicta Basilee.

Subjuncti quoque sunt ejusdem

DE

RESCRIPTO GRATIÆ

APHORISMI.

B R E M Æ,

Impensis JUSTI } KÖHLERI,
Typis JACOBI }

ANNO MDCXLVII.

HENRICH ALBRECHT
DE GRAYDONIS

VILDOVITZ

MOTIS INCORRUPTE

QUI ACCESIT

O K A T I

Die Danks

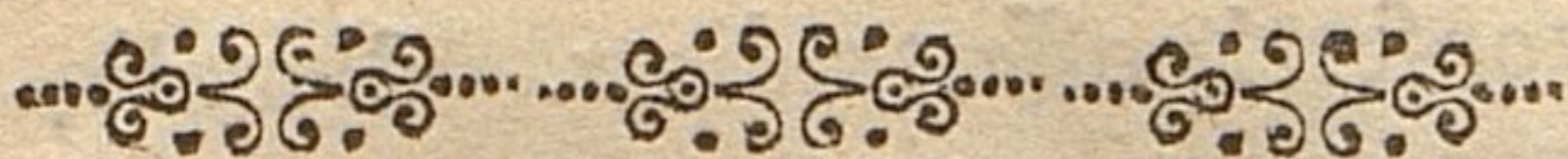
ESSE

E R E M E

IN DER FÜRSTLICHEN
KÖNIGLICHEN
BIBLIOTHEK
ZU
KÖNIGSBERG
IN
PREUSSEN

ANNO 1800

V I R O

Nobilissimo & Amplissimo

D. JOHANNI HERDEN

lib. Imper. Reip. Bremens. Sena-
tori meritissimo, & non ita pri-
dem ex legatione ad Potentiss.
Belgii Ordines laudabiliter
peracta reduci omnia felicitatis
incrementa precatur

HENR. ALERS.

Non miraberis, *Vir Specta-
bilis & Consultissime*, quòd,
dum curas meas & cogitationes
ad graviora deposcit præsens vitæ
facies, juvenilia hæc iterum pu-
blico largior. Scilicet exscribenda
illa secundis typis censuerunt non
pauci, quibus cultum debeo & af-
fectum. Quod recens accessit,
simili amicorum suasu & iudicio
prælum toleravit. In spem com-
munis boni id, qualecunque est

A 2

colla

conferrī posse, creditur. Si malè;
nec errantibus irascentur, nec pec-
cantem me omni excufationis
prætextu destituent humanioris
literaturæ proceres, inter quos te
imprimis intueor, sub cuius au-
spiciis vel tenuissimi conatus suc-
cessum non despero. Proindé-
que, ut illustre virtutis, quam in
oculis patriæ exerces, per diu con-
stare exemplum devotè cupio, sic
quodvis postmodum officiosissimæ
voluntatis debitum Amplit. Tuæ
non illubenter exolvam. Bremæ,
pridie Nonas Septembres Anni
CLOIÖC XLVII.

Magni-

*Magnificis, Nobiliss. Ampliss. Consult.
Spectatiss. Prudentiss. Dnis.*

D. GISBERTO vanderHOOLCK
D. THEODORO VELTHUISIO
CONSULIBUS:

Ceterisq;
DD. SENATORIBUS Inclutæ
Reip. Ultrajectinæ:

Nec non
D. JOHANNI NYPORTIO JC.
Eisdem à Secretis,

DOMINIS SUIS FAVORIBUS

HENR. ALERS
S. D.

Viri dignitate conspicui, varióq;
rerum usu præclari:

Exhibeo Vobis, quem luce donan-
dum haut unus postulavit, inculti
fœtum ingenii. Vicit pudorem meum
Authoritas Vestra, quam veneror, ani-
mumq; addidit, & veniæ apud Eruditos
fiduciam, uti securè plurimum hortatui

concederem, nihil moratus periculum ini-
quioris censura. Nam voluntate munior
Superiorum, & favore illustri, qui sur-
gentis Academiae Vestrae cives animat.
Dignum in super me judicabitis, qui Ma-
gnifico Nomini Vestro obsequia debeam,
eorumque solidiora paulatim argumenta
depromam. Vos autem omnes, Christo
Sospitatore, per Virtutem Doctos, per
Doctrinam bonos diu vivere, Reique Publ.
& Literariae feliciter moderari, voveo:
imò, cum vivere desistis, tamen vivere,
& Prudentiae Vestrae fructus Civitatem
persentiscere. Trajecti ad Rhenum
IV. Id. Maji Anno MDCCXXXVIII.

HENRI-

7

HENRICI ALERS
O R A T I O
de
VIRO NOBILI.
Habita ipsis Calendis Aprilis
Ao. MDCCXXXVII.

*Præpotent: Dom: Ordines, Illust: ac Ge-
neros: Comes, Ampliss: Spectat: Con-
sules, Nobiliss: Consultiss: Curia Pro-
vinc: Senatores, Graviss: Urbis hujus
Scabini, Magnifice Rector, Celeberr:
Professores, Reverendi Ecclesiastæ,
Doctores, Licentiati, Magistri, &
quotquot ad hanc Panegyrim conflu-
xistis, Nobiles, Praclari Cives atque
Advenæ: Præstantiss: Studiosi.*

Uantum salutari re-
rum pub. otio, quan-
tum privatæ salutis
emolumento dece-
dat, si illi, quos ea-
dem legum institu-
tio, idémque juris nexus devinxit,

nequiter discordent, præsens se-
culi facies edocet; dum fatalem
pereundi necessitatem plorant ho-
mines, oppida, regna; quòdque
evitari cautò posset, in id festinant
malum cæco pacis contemptu. Præ-
cipuam tamen communis miseriæ
materiam fovent, quæ inter nobi-
les & plebejos nasci solent, con-
tentiones, quibus, si mundi fabu-
lam altiùs meditemur, plurima-
rum civitatum excidia haud im-
meritò imputabimus. Tantas enim
ejusmodi odia in animis subinde fi-
gunt radices, ut propriæ libertatis
incrementa hostili injuriæ pro-
dant miseri, & certissimum impie-
tatis suæ dedecus luant. Quippe
inanis tituli superbia aciem intel-
lectus hebetat, ne in rationis gy-
rum flecti valeat. Infelix multi-
tudinis furor clariora sufferre ne-
quit nomina, & æqualis patere sibi
fortunæ vestibulum, stultè credit;
dum eniti passim fastu insolentio-
ri al-

ri allaborant, quos avita insignia
 tueri debent. Hinc vanas spes or-
 dinis confusio præcipitat, postea-
 quam modestiæ exemplo inclare-
 scere primores nesciunt, & super-
 stitiosam generis curam antepo-
 nunt serio virtutum cultui, qui so-
 lus illustriores familias continuat,
 evehit, prosperat. Degener popu-
 lus admirari tandem & suspicere
 incipit, quos celebris morum in-
 tegrilas commendat; si desit hæc,
 vilescit paulatim gloriosa pauper-
 tas. Nemo ibit inficias, quin cau-
 tiùs mercarentur mortales, si suæ
 viverent fortis conscii, nec tam levi-
 ter vulgi sese contētui exponerent.
 Sic est, Auditores, ut puerile deside-
 rium astragalorum lusus; sic viro-
 rum sæpius vota inanes fallunt ti-
 tuli. Ob immanem sui fiduciam
 erubescunt alieno ductu sapere;

*Et quicquid cupiunt, veluti virtute
 peractum,*

Confidunt magna laudi fore.

Adeò humanæ libidini indulfit infensissimus Alastor, ut ad lumen sanioris iudicii cœcutiant complures, quibus privilegii honor meliora injunxerat. Intereffet boni publ. ut nullibi non prævaleret honestatis gloria, & contemnerentur arrogantes spiritus, quos immatura pernicies domat, quemadmodum rectè didicerat ille, qui in oraculi modum edidit, ut se quisq; cognosceret. Quocirca non operam me lusurum existimo, si in celebri hac Urbe, hoc dignissimo nobilium familiarum receptaculo, in hoc auditorio elegantissimâ hominum coronâ illustri VIRUM NOBILEM resumto, quamvis rudiori, penicillo depingam, quis ille sit, unde ortum ducat, quænam verior ipsius nota; ut his intellectis constare firmiùs possit, quid illustret, quidve offuscet germanæ nobilitatis splendorem. Date veniam, Hum. Audit. ut aures vestras, quas
mul-

DE VIRO NOBILI II

multoties de publico hoc suggestu
limatior sermo arrexit, securiùs
ingenii mei infantia feriat. Pro-
palam eloquor, humanioris litera-
turæ vix salutare incepto limina;
vestri verò & favoris & doctrinæ
supplemento succedet conatus,
quem reverenda Superiorum au-
thoritas extorquet. Suffecerit mi-
hi in hoc deperdito rerum statu ve-
ri NOBILIS imaginem memoriæ
vestræ reddituro, ostendisse, quòd
innumera discordis vitæ pericula
effugiant, qui ad recti decus fata-
gunt eluctari. Est verò, si bene
calculum ponemus, VIR NOBILIS,
qui antiquam generis & virtutis
gloriam novis in rempubl. meritis
tuetur: longè secus ac ille, qui cum
pessimo censore vulgo nascendi
sortem decepturæ opinionis diu-
turnitate metitur. Tantum abest,
ut hic præclari nominis innocen-
tiâ emineat, ut potiùs infamis tur-
bæ necessitudinem participet, in-

jurius ipsi naturæ, quæ vulgaris judicii fallaciam evincit, & ingenuæ nobilitatis censum terminat. Dubio quidem omni caret, proclivem in pejora indolem nostram esse; & si primos ortus revolvamus, generisque præstantiam propiori indagine ponderemus, vix tanti boni, quod hominem in præclarum reipubl. opus disponat, speciem dabit. Miseram agnoscimus rerum omnium beatitudinem, quæ nec apud æquanimos perpetuò durat, nec anxios tota delectat. Simul ac in hanc mundi scenam hospites venimus, eadem nos legum severitas cogit, unde nemini obtingit libertas recusandi mala, quæ tenellam ætatem excipiunt. Nativitatis fructus dolor est vicinus & timor, qui recentia tangit cunabula, donec ipsos nos sepiissime velox hora dissolvat. Non tam vecors & infanus quis est, ut sanguinis privilegia exemisse nonnullos adversitatibus
hisce

hisce credat. Sicut fumus summa
petit; sic non rarò gravioris mise-
riæ pericula subeunt, qui natalium
dignitate enitescunt:

Sæpius ventis agitatur ingens

Pinus, & celsæ graviore casu

Decidunt turres, feriuntq; summos

Fulmina montes.

Adde quòd nec in corporum ve-
nustate quicquam inesse comperi-
mus, quamobrem vir illustris ple-
bejo antecedit. Num enim ille vi-
ribus valentior, celeritate pedum
velocior, valetudinis firmitate ro-
bustior? Imò quòd largiùs delicati
voluptatem stomachi explet, eò
faciliùs corrupto vitali spiritu
morbum proximum attrahit. Absit
fortunæ, aut ulli formæ elegantio-
ris gratiæ tantum tribuamus; ani-
mi severiùs emendati bonum est,
quod hominum inter homines dif-
crimen, quod justis ordinis regulam
ostendit. Planè non existimo, adeò
quenquam existere degenerem,

quin vellet, adeò infirmum, quin
posset sese liberare ab ea conditio-
ne, cujus eum sanctè pœniteret,
insupérq; fortunam plebejæ mul-
titudinis vitæ quadam eminentiâ
superaret. Nam eousq; interclusa
omnia non sunt, ut actiones hone-
stæ non semper inveniant locum.
Latiior patet campus virtutis, quam
turpiter sæpenumerò deserunt no-
biles, excolunt strenuè ignoti, &
è vulgo nati. Certè si penitus rei
summam expendamus, fatebimur,
irritam esse nobilitatis admiratio-
nem, quæ à debili persuasionem vim
mutuatur. Residet in erectiori
indole, quod vulgari censu majus
est; cujusque efficacior (quis enim
negabit?) in uno quàm in altero
bonitas elucescit. Mundi fabricam
intuere, occurrent dispares & dis-
similes rerum formæ, quæ vi &
potentiâ sibi invicem præstant.
Ipsum cœlum nihil continebit,
quod non aliquâ venustatis laude
emi-

emineat, sic sidera sideribus splendorem & dignitatem cedunt. Ad inferiora descende, in plantis & quovis animantium genere elucens quendam nobilitatis effigiem deprehendes;

Est in juvenis, est in equis patrum

Virtus: nec imbellem feroces

Progenerant aquila columbam.

Videlicet, ut studio, moribus & consuetudini; sic naturæ, generi & ingenio cognata virtus est. Quare ex edicto Ædilium curulium tenebatur venditor servorum & animalium originem & nationem exprimere, quasi non parum conferret profapia nobilitas, teste elegantissimo JC. Vlpiano. Cùm autem res mutas, & belluas rationis expertes excellentiâ quâdam donaverit naturæ favor, quidni animantium princeps homo obtinisset, quod huic ipsi deberet? Sollicitè discernimus, è quali arbore defringatur furculus, è quali genere susceptus canis,

canis, generatus equus sit; & quali propaginis honore præstet homo, non adverteremus? Convincit nos rei veritas, nullam fuisse nationem, quæ non suis moribus innotuerit, qui deinceps virtute feminis in feram posteritarem transiere. Scythæ, Assyrii, Medi, Persæ, Græci, Trojani, Parthi, Palæstini, & similes hereditariam aut virtutum laudem, aut vitiorum infamiam ad postero traduxerunt. Nostra ætas didicit, Gallis ut incautam in acie iracundiam, sic studiosam in vita communi lenitatem, Germanis intrepidæ mortis audaciam, Hispanis elatæ indolis constantiam, Italis sagacis ingenii acumen, ceu quoddam naturæ proprium, deferri. Atque hoc peculiaris cujusque familiæ respectus longè clariùs aperiet. Quicumque enim nobilioris profapiæ lucem ferunt, plerunque majorum suorum laudes necessariâ ambitione tuentur, & he-

heroici ardoris constantiâ, alióque virtutum insigni præstant, quod deinceps posteris in hereditatis partem cedit, & calcar addit, ut defunctorum vestigia secuti, in vires summis rebus maturas exurgant. Nimirum feliciores agros non nisi ex frugum expectatione æstimamus; sic gentem illustrissimam licet vilipendimus, quæ uberrimè fructibus rationis segetem necat; amplectimur & admiramur, quæ rectius ingenium, & artibus bonis aptius publico emolumento prodit. Hoc solum est, quod nationem natione, familiam familiâ, hominem homine ceu jure quodam nature debito digniorem pronunciat. Quinimo cum ipso conditi orbis initio, quando nec civilis nec naturalis præscripti necessitas vagabundam multitudinem detinebat, hoc discrimen valere cœpit. Quibus enim fortioris prudentiæ dotem concesserat potens natu-

natura, illi in virilis animi robur
evadentes confestim excellabant,
morésq; hominum agrestes & in-
compositæ vitæ rationem ad sanio-
ris exemplar ordinis exigebant:
quod ipsum fictis fabulis memoriæ
nostræ tradidit antiqua erudito-
rum curia, dum sylvis ferisq; &
lapidibus, quos Orphei & Am-
phionis dulcisoni vicerant cantus,
adumbravit stuporem & morum
inhumanitatem excellentioris in-
genii beneficio emendatam. Inde
igitur discebant homines, quousq;
generosior sanguis humilis plebe-
culæ æstimationem excederet, &
tam seria virtutis admiratio disso-
lutos animos capiebat, ut libentis-
sime præclarioris notæ viris ob-
temperarent, illisq; vivis condi-
gna honorum præmia, mortuis di-
vinos cultus decernerent. Extra
omnem dubitationis aleam pone-
bant, paterni decoris memoriam
posterorum studia acuere, morum-
que

que pietatem esse claræ gentis indicem, quod sapienter asserit non minimus Græcorum Poëtarum Euripedes; cuius sic Latinè sonant verba:

Egregia dignitatis indoles nota

Insignis est nobis generis amplissimi.

Hac autem non superstitiosâ solum opinione, sed verâ ingeniorum admiratione victus primævi orbis populus verisimile putavit, quem eminentior virtus supra humani fastigii cultus evexerat, hunc divino susceptum esse semine, hunc terrarum imperio ac salutis publicæ natum. Sic Thetide Achillem, Aurorâ Memnonem, Neptuno Theseum, Jove Sarpedona, Marte Romulum genitum sapiens Antiquitas celebrat. Quod fabularis historiæ testimonium evincit, magnorum natalium sociam esse magnam virtutem. Prætereo Heracidas, Perseidas, Æacidam & plures tam gentes, quàm familias nobili

bili vigoris documento ad miraculum præstantes. Felicius sacrarum literarum veritate nititur hæc generosi ordinis fides. Unius enim Judæ nobilior posteritas docuit, quàm sancta rei bene gestæ gloria æmulos nepotes illustret. Proinde ista sanguinis claritas, quam favorabili naturæ consensu virtus genuit, quam antiquior mundi ætas suspexit, quam utriusq; testamenti pagina comprobavit, in hunc usq; diem pondus servat, cùm absoluta principalis imperii autoritas in præclarioris facti redhostimentum privilegia elargitur, quæ bene meritos, & ipsorum non degeneres posteros vulgo eximunt, eoq; clarius induunt nobilitatis nomen, quò antiquius a vitæ gloriæ testimonium ferunt, ex quo prima & præcipua excellentioris ortus nota desumitur. Omnes enim nobilium filii, & descendentes ex legitimo toro procreati lege naturæ nobiles
exi-

existunt, (exceptis extraneis, spu-
 riis nothisque, in quorum miseriâ
 apud Gallos & Turcas dissentiens
 consuetudo connivet) & donec vi-
 tiorum macula non erumpit, quæ
 acceptam à majoribus lucem in
 tenebras convertat, eosdem ut fa-
 cultatum, ita & virtutum fore he-
 redes, continuato in posteros affe-
 ctu, populus præsumit: contrâque
 obscuri & depravati seminis affine
 scelus jure metuit. Quanquam sint,
 qui tam severo limiti dignitatem
 hanc includant, ut servato paterni
 dedecoris vestigio, nec tertiam
 progeniem innocentia absolvat.
 Apud Germanos (etiam si naturæ
 ductu nobilitatem concilient nu-
 ptia) personarum inæqualitas ci-
 catricem ducit. Siquidem infalli-
 bile patricii generis documentum
 daturi, in utrâque parentum serie
 octo ex majoribus necessariò nu-
 merant, in quibus hæc inæqualis
 conjugii labes non hæserit. Ma-
 culari

culari veterum sanguinem credunt, si ad imparem familiam matrimonii consortio accesserit, nec in multas stirpes hanc elui notam statuunt. Oriundistali semine liberis nec ad Canonicatus, aut præbendas nobilium, uti vocant, nec ad torneamenta aut velitationes equestres accessus patet. Olim ignobilis consortii amorem ducibus Canulejo & Icilio vetabat Romanæ reip. severitas, quam hodierna quodammodo sapit Germanorum consuetudo. Venetiis, ubi Status ratio legis rigorem temperat, generis excellentiæ, dotales fortunæ æquivalent. Verùm enim verò non inveterata, aut per genus ducta divitiarum affluentia successum hominis perpetuat; quin potiùs nobilem natum discernat virtus: deponantur, quotquot obstant, fortunæ mendacia, corpus ipsum exuatur, & animus pateat, qualis quantùsq; sit, alieno an suo magn⁹.

Nam

Nam genus & proavos, & quæ non fecimus ipsi,

Vix ea nostra puto.

Dignum herõe Verbum Marii apud Sallustium: Majorum gloria posteris quasi lumen est, nec finit eorum acta obscurari. Quantò vita majorum præclarior, tantò horum socordia ignavior. Ille sublimis, ille clarus, ille integram sanguinis gloriam jactet, si vitiorum servitia dedignatus, malit recti studium, officii conscientiam, in cupiditates imperium, avaritiæ contemptum. Ut navim vacuum & inanem omnes in mari circumagunt venti; sic in hominibus rudem illam & vagam mentem, quam pondus & veluti saburra rationis non stabilivit.

Doctrina sed vim promovet insitam

Rectiq; cultus pectora roborant;

Vtcunque defecere mores,

Dedecorant bene nata culpa.

Omniū igitur ætatem feliciter

ex-

exercebunt disciplinæ, quibus æternitatem emet, quibus eludet ambitiosæ voluptatis blanditias, fallaces seculi fastus, ad quas mundi phaleras cæca humani generis cupiditas obstupescit. Principiò invictam in omnes periculorum occurfus industriam VIR NOBILIS exhibebit, & gravissimos fortunæ ictus Spartanâ patientiâ excipiet. Habet hoc optimum generosus animus, (verba sunt Philosophi) quod concitatur ad honesta. Neminem excelsi ingenii virum humilia delectant & fordida. Felix, qui ad meliora imperium animi dedit: ponet se extra conditionem fortunæ, prospera tentabit, adversa comminuet, & admiranda aliis despiciet. Meruit olim, imò meruit, quæ in periculis cernitur, animi magnitudo, laudis fastigium. Haut enim cujusvis est, ingruentes calamitatum turbines vincere, terrorésque sub jugum mit-

mittere, nec ipsum fomitem vitæ sanguinem patriæ denegare. Rectissimè antiquitus omnes bene constitutæ nationes, ut præclaræ actionis stimulum admove-
rent, optimis prærogativis fortitudinem donârunt; contrâq; ignavam formidinem, neque laborem, neque felicitatem pati idoneam, ceu ignominia & turpitudinis parentem despexerunt. Macedones capistro publicè cingebant, quos nullâ in acie occisi hostis gloria commendaverat. Scythæ legibus cautum habebant, ut circumlato in sacris epulis poculo abstinerent illi, de quibus nulla militaris constantiæ indicina extaret. Honores in plebem & vilia ingenia devenire prudenter nolebant, & ad notitiam singulorum experimenta poscebant. Quoniam quid singuli possint, nisi tentando non docent. Sine adversario marcet fortioris fiducia spiritus. Adversæ res exer-

B

cent

cent virum, & ad honesta erectum
 experiuntur, indurant, saluti publ.
 præparant. Nautam corpus feren-
 do mari durum, agricolam callosæ
 manus, heröem militares lacerti
 indicant. Per inertiam saginatae
 mentes languent, & dum intra pri-
 vatos parietes securè desident, ipsi
 vulgo sordescunt. Erras, si ejus-
 modi hominem amplissimâ licet
 gente profectum à vulgari fæce di-
 stinctum velis. Donec ad arbitrium
 suum poterit ostendi, nitorem (fa-
 teor) tibi mentietur; sed cùm pri-
 mùm erumpentis conscientiae fa-
 stidia fucum detexerint, tùm de-
 mum constabit, quantum altæ &
 veræ fœditatis alienus splendor
 absconderit. Laudentur ergo prisca
 Romanorum mores, qui, sepositâ
 stemmatum curâ, masculam inge-
 niorum vim aestimarunt, & imagi-
 nes equestres, coronas, murales,
 castrenses, civicas, triumphales
 non solis nobilibus concesserunt,
 sed

sed omnibus, qui mortem pudendo
servitio prætulerant, qui oppetere
pro patriâ dulcissimum augurium
putaverant. Tales Decios, Porcios,
Marios, Tullios, in illustris vitæ
exemplum æternæ memoriæ con-
secrârunt. Angustior inde ad obti-
nendum nobilitatis jus fortitudo
extitit, quòd huic ipsi primores in
Republ. titulos ac nomina sua fe-
rebant accepta. Sic Imperatores
quondam dicti, quod exercitui im-
perarent, Duces, quòd ducendis
præessent copiis. Quæ priùs officii,
pòst (circa ætatem Caroli Magni)
dignitatum nomina extitere; se-
cuta sunt insignia, clypei, arma in
tesseram probatæ fidei merentibus
indulta. Ipsa originem suam feuda
bellicæ huic debent virtuti, cujus
intuitu scriptæ de iis consuetudi-
nes usui nostro supersunt. Sed fru-
strà, inquis naturæ dona severioris
scientiæ titulo oneramus: frustrà
scelerum dehonestamenta vita-

mus, immortalem innocentiae gloriam expetimus, si fortior periculorum contemptus praestat, si strenui solum bellatoris

— *victrices intexunt limina palmae.*

Longè meliùs, Lectiss. Audit. magni Oratoris effatum nos docet: Fundamentum perpetuę commendationis & famę justitia est, sine qua nihil potest esse laudabile, nihil honestum, quod ipsa vacet. Ad hanc bene sanos invitat vera ratio, quæ peccandi verecundiam amat, patrociniã ac velamenta libidinum horret. Justitię admiratione initio ducti mortales, fidei eorum, qui sublimitate mentis eminebant supra fatalem luem, omnes opes deponerant; ut donec vis & furens cuncta impet⁹ administraret, & latronum impunè sæviret impietas, præstantioris viri præsidio inniti possent; cujus deinde virtuti tanquam perniciosæ iniquitatis medelæ se reverenter submittebant.

Hinc

Hinc regię potestatis dignitas, hinc Optimatum & Principum æstima-
 tio ipsúmque; nobilitatis nomen re-
 diit, antiquius bellicâ laude; cujus
 erant capaces honestissimi quiq;,
 & condigno morum specimine il-
 lustres, vocabantúrque; milites quasi
 ex millibus electi. Insuper seria
 justitiae & æqui reverentia opinari ve-
 teres cogebat, ne apud inferos qui-
 dem sine gravissimâ legum & judi-
 ciorum severitate ullam multitu-
 dinem consistere, unde Æacum &
 Radamanthum, quibus in virtutis
 mercedem cœlestis originis præ-
 rogativam deferebant, jura dedisse
 umbris poëtæ fabulantur. Sine fu-
 co ethnica simplicitas curabat eo-
 rum cultus, qui venerandæ curâ
 justitiæ clarescebant. Sic Phoro-
 neo, Cecropi, Lycurgo, Draconi,
 Soloni, & aliis duraturam honoris
 amplitudinem decernebant. Di-
 cerem probè calluisse barbaros, in
 sanctis justitiæ penetralibus perpe-

tuum decentis facti respectum religiosâ cum observatione versari, nihilque fructuosum, quod parum honestatis saperet, duci. Prorsus ut admirabile sit, hoc illis naturam dictitasse, quod plures nostri ævi longâ Sapientum doctrinâ præceptisque Philosophorum, imò ipsa Theologiæ luce, nequeunt consequi. Quod si verum est, quorsum splendens per turpitudinem ambitio, & feroces conatus incultæ barbariæ collatione fœdiores? I, miles, produc scutum divulsam, fractam galeam, hebetem gladium, ostenta scissam vulneribus faciem; levitatis argumentum dabis, nisi divinæ virtutis hujus testem proferas. Audacem foris bellatorem agis, domi in omnes immundiciæ actus fervilem animum occupas. Optimè Socrates hanc viam ad gloriam esse proximam & compendiarium docuit, si quis id ageret, ut qualis haberi vellet, talis esset. Nec
in-

in scitè idem interrogat⁹, quid esset fortitudo, Nodus, inquit, animæ cum corpore. Imò verò nobilitat hominem fortior indoles, sed cui præfideat sapiens hæc Dea. Quotiescunque alacrioris consilii successu lætaberis, ne transversum quidem unguem excedes hunc litem. In periculis virtutem impigram esse convenit, & audacem; at piè simul consultam. Irriti laboris vitium est, quicquid in laudem justitiæ non dirigitur. Ex hoc nascetur fundo, hoc nutrietur succo, hoc robore & subsidio valebit generosæ mentis commendatio. Nebulis nubibusq; noxius Auster auram violet, solem non videbis; lumen tolle, nullus oculorum usus supererit; ita si principem hanc spernas legem, arduæ voluntatis vim nescies. Felix in cuius auxilium festinat fortuna tam familiaris, ut ex voto inveniat, quicquid avaritia quærit, luxuria nescit, na-

tura habet. Felicior multò, qui celebrem se opulentumve credit, non cùm fluxæ felicitatis præsidia securè ostentabit, sed cùm in hoc vitæ salo pessimis displicere incipiet, & sapientiæ ac justitiæ immobili peculio gloriabitur:

*Non illum rabies, minaq; Ponti
Versum funditus excitantis æstum,
Nec ruptis quoties vagus caminis
Torquet fumicos Vesevus ignes,
Aut celsas soliti ferire turres
Ardentis via fulminis movebit.*

Nimirum, ut pulchrum est, eminare moribus ex dignitate constitutis; sic gloriosum, superbæ cupiditatis auctoramentum fastidire, & perpetim in consilium advocare præsidem justitiam, à quâ manat juris civilis prudentia, eamque, restante JC^{to}, ignorare, turpe ducitur Viro Patricio, seu Nobili, quippe salutem civium vitamque hominis & quietem tuetur, ejusq; debitores dicuntur Principes. Nobilis-

bilissimæ hujus, & ex judicio Platonis regiæ disciplinæ summo semper in honore fuit & cognitio & interpretatio. Cordatissimus Romanorum Principum Germanicus orâsse causas dicitur.

Flos illibatus populi Suadæq; medullæ
 Cicero, probatâ legum peritiâ, inter applausus publicos consenuit. Alpheno JC. tabernæ sutrinæ alumno nobile Romani Consulatus munus exculti juris titulus detulit. Salvium Julianum Didii Imperatoris proavum civilis prudentiæ famâ nobilem Spartianus prædicat. Nuperrimus Romanorum Pontifex Paulus V. quòd Doctoralem juridicæ facultatis lauream demeruisset, dignior audiit. Adhuc Ibera & Hetrusca nobilitas maximum privilegii sui pondus Doctoratu metitur. Author est recentioris ævi non ultimus Orator, Illustrissimos Germaniæ Principes in Familiarum suarum decus &

ornamentum Academicos antehac gradus expetivisse. Profectò in dubium vocari nequit, politioris literaturæ, imprimis verò Civilis doctrinæ antistites in publ. felicitatis compendium amplissima conferre merita, quoties cum decenti affectuum tenore in subselliis habitant, & lucem ingenii porrigunt consulentibus; ne feroces audeant querimoniam obloqui, Periisse mores, jus, decus, fidem; nec plebs suæ relicta libidini in præcipitem ruat licentiam. Ex hac porticu prodeunt, quorum curæ imperantium majestas, populi securitas, legum reverentia debetur. Quidni hosce excelso loco dignissimos popularem multitudinem antevertere arbitramur ad invidiam eorum, qui domestico præconio imperitiæ suæ testes colligunt, qui illotis manibus jura contrectant, & in forum quasi in impudentiæ ludum cruda propellunt studia? Faceffant Morbo-

bo-

boniam ista forensia pecora, & togati vultures, quibus perniciosè adeò indulfit seculi barbaries, ut si dies singulis esset dicendus, Quando, roget aliquis, ad me venient? Soli communem societatem & genus humanum tutissimè promerentur, qui ad piæ rationis lancem singula rerum momenta expendunt. Hos proximè sequuntur cautissimi Medicæ artis Magistri & sanioris Philosophiæ Professores, quos videns olim Diogenes, cùm humanæ vitæ examen meditaretur, nullum homine sapientius vivere animal dixit. Studiorum precia scelestè auferret, qui omnem illis privilegiariæ nobilitatis fructum negaret. Porro eminentioris familiæ vetustatem, animique ad majora nati laudem non obscure notat magnificentiæ fama. Propriam hanc fastigii principalis dotem æstimari, Imperatoria Diocletiani vox fuit. Legem quippe sibi eam imponit

nit nobilitas, ut debere se, quod sponte tribuit, existimet, & nisi in beneficiis suis creverit, nihil se prestitisse putet; imò tum demum preciosam credat pecuniam, quando largiendi usu desinit possideri. Latinus dicendi artifex in præclarâ illâ pro Dejotaro Oratione, Hominem, inquit, frugi esse, non multum laudis habet in rege: fortem, justum, gravem, magnanimum, largum, beneficum, liberalem, hæ sunt regiæ laudes. Vivet in Heroibus, vivet, quoad oculos usurpabunt, exemplum Titi munificentissimi Imperatoris, qui temporis jacturam doluit, in quo rei familiaris benignitatem non aperuisset, & neminem unquam sine amicæ voluntatis argumento à se dimisit. Non alia splendidiôr consequendæ gloriæ ratio est, quàm si, juxta Flaccum, mentem

*— cum divitiis habeas, artémq; fruendi:
si quot domi talenta numeras, totidem*

dem virtutum officia tibi præscribis, inque ipsis malorum irritamentis imagines honesti concipis. Dedit, non dicam fortuna, sed benignior Deus facultatum copiam, ut ad magnificam pietatem invitaret, qui sine exemplis boni esse nequeunt. Postremò non paucos evellit eloqui vis, & prudens facundioris subertas. Quanto quisque plus dicendo poterat, (Quintilianum auditis) plus apud principem gloriæ, plus authoritatis apud Patres, plus notitiæ ac nominis apud plebem parabat. Ut sciamus sine linguæ gratiâ sapientiam prudentiamque laborare, necessario nexu in unum velut Numen coalescere Mercurium Minervamque antiquitas voluit. Rem verbo comprehendam: Non existent verè nobiles, qui de facundiæ penu limatioris iudicii fructus depromere turpiter nauseant: efficaciora non dabuntur virtutum rudimenta, quibus animi

ad honestam gloriæ cupiditatem alantur. Atque his virtutum insignibus vulgi commercio feliciter excedunt, qui hæreditario jure sapere jubentur, seu quorum candor à patriâ ferrugine degenerat. Difficile quidem & immensum opus est, sui modum tenere, & eniti ad verum istud decus; sed generosa pectora salutari rationis severitate impetum voluntatis compescent, & ultra terminum moderationis nequaquam exilient.

Acerbè fatis in Pisonem Tullius, Obrepisti, inquit, ad honores errore hominum, commendatione fumosarum imaginum, quale simile nihil habes præter colorem. Sic est; ignominia labem contrahit & populi despectum, qui humilem animi faciem nobili fuco tegit, utque vitam turpi silentio transeat, fœcordiâ & desidiâ bonum otium conterit. O Te miserum, qui honestam nominis curam floccipendis!

dis ! Naufragii pretium modico sumtu reparari potest ; sed contractam semel probri maculam vix omnibus undis abluerit genitor aquarum Oceanus. Aperto virtutum cultu, non fallaci splendore nobilis viri felicitas continetur ; & vulgarem sortem justissimè is superat, qui non modò in recessu familiari, inter privatos lares & Vestæ penetralia meritorum amplitudine eluceffit ; sed in luce gentium, in oculis hominum, in celebritate provinciarum positus est. Quæ gloria potest esse major, quæ firmior sempiternis seculis, quàm abjecto fastu ad humanitatis exercitia descendere & famâ justitiæ amari ab omni hominum genere ? Plenæ sunt Sapientum voces, plena exemplorum vetustas, plena etiam præsens ætas, nullum superbâ tumentium opinione splendorem perennare, & infamem contagiosi fastus morbum sequi.

Quam-

*Quamvis se Tyrio superbus ostro
Comeret, & niveis lapillis;
Invisus tamen omnibus vigebat
Luxuria Nero savientis.*

Piè autem inviolatèque passim
venerari gentes solent memoriam
eorum, qui in humanarum rerum
despicientiâ & modestioris vitæ
studio exercitati, hoc agunt, ut ex
rescripto Imperatorum non ambi-
tione, sed labore ad honoris aug-
mentum devenire videantur. In-
dèque per honorificâ appellatione,
quæ fastigiatum muneris apicem si-
gnificet, eosdem dignantur. In
Ægypto illustri notâ distant à pro-
caci plebe Mammeluci: in Mosco-
via Bajoreni: in Polonia Palatini,
Castellani, Capitanei: in Turcia
Visiri, Bassæ, Bellerbeji: in Hispa-
nia Corregidores. Latere scilicet
Virtus renuit, & quo clarius occu-
pavit animæ domicilium, eo majus
sui præmium exigit, strenuè inte-
rim despiciens titulos ac nomina
per

per adulantium astus inventa; quæ ad dignitatum discrimen tam anxie plures ambiunt, ut nulla re certius ipsorum favor concilietur, quam cum arte & honore compellendo. Ad Cyclopum induendos illi ritus, non ad tuendam auctoritatem præstarent, æquè ac ad publico laboris gravitatem inepti essent, qui clanculum serpentibus flagitiis officiosum candorem solertissimè adumbrant. Nollem liberiori effato seculi nostri pudorem onerare; satis est ad cautionis argumentum, quòd tales Calophantæ, sui temporis pacem concedant adolescere in occulta malorum semina & nepotes fortassis perditura. Agite, quotquot excelletis natalium honestate, eminenter ascendite supra humanos errores, non incautò possidentes, quicquid in speciem laborat, quicquid ad alienum suffragium venit.

Licet

*Licet remotos fama per populos means
 Diffusa linguas explicet,
 Et magna titulis fulgeat claris domus;*
 Omnia tamen hæc demoliri au-
 det vetustas, obscurare oblivio,
 carpere posteritas. Invictus virtu-
 te animus ipsa diuturnitate flore-
 scit. Fumosæ parentum imagines
 sterili filio duntaxat in opprobrii
 damnum valent. Dignè Macedo-
 num Rex Antigonus petenti pigro
 militi stipendia paternis æqualia,
 Propriæ, non paternæ fortitudinis
 brabia militibus offerenda re-
 spondit. Nolite insolescere pri-
 vilegiis, quæ, si meritum abest, fur-
 tivi coloris mendacium inhonestè
 tollit. Nam & profundissimum
 cœnum vestit fragilis indignâ
 fronte cespes, fimum nives indu-
 unt, nec ipsis serpentib⁹ pulchrum
 veneni tegmen deest. Hominis est,
 non splendide, verùm sanctè vive-
 re, exactisque ad honestatem mo-
 ribus antegredi bestias, quibus ipsis
 vir-

virtutem & quasi innocentiam
 quandam assignavit nature parens.
 Hominem is exuit, nec vulgo so-
 lum, sed & brutis vilior est, quis-
 quis accensam divinitus ingenii lu-
 cem præposterâ vivendi licentiâ
 obruit; virtutem prostermit, ratio-
 nem repudiat. In fidem Ægyptiæ
 nobilitatis alæ vulturum insignie-
 bant domorum vestibula. Romani
 annulum gestabant, teste Patavino
 scriptore. Quò melior generosita-
 tis vestræ indicatura exstet, inte-
 gritate munitum pectus sit, quod
 à statu suo non dimoveat simulan-
 di libido, quod perumpere ne-
 queat metus aut dolor, nec fallat
 gloriæ pruritus, quem affectum,
 seu veriùs morbum, proh! nimis
 frequentem ut ejurent mortales,
 difficulter à suo genio impetrant,
 effæto hoc bonarum legum secu-
 lo, quo æmula peccandi ambitio
 & impunitas regnat. Non illiben-
 ter cedit vulgus, aut timere assue-
 tus,

tus, aut spernere, ubi consentiens cum nascendi fortunâ virtus reverentiæ legem deposcit, & humilioris personæ dignitas magni nominis mensuram implet. Quapropter se quisq; componat ad exemplum & imitationem optimorum: terrena negligat, cœlestia cogitet. Si non omnes evadent Scauri, Catuli, Catones, non minùs pulchrum & gloriosum ducant ad summa contendentes in secundis tertiisq; modestè constitisse. Hac continentia gloriâ antevenient principes viros, ipsum Pellæum juvenem Orbis domitorem, qui postquam Hyrcana stupra, Persicos incestus, Scythicam barbariem, Sogdiorum parricidia, Arachosiorum otia heroico impetu emendaverat, fastuosæ intemperantiæ succubuit. Eri-gant fortiter mentes suas Virtutum Candidati, & quicquid in medio sordidi jacet, intrepidè transiliant; expectat eos in summo dignif-

DE VIRO NOBILI. 45
gnissimus honor. Iuva, o Deus, qui

*Destruis impios,
Ut nec nomina seris*

Narret fama nepotibus.

*Quum vis incubuit foeta superbia
Infrani, miseris praesidium pates.*

Doma contumaces arrogantiae
spiritus, ut in solidam beatæ nobi-
litate spem, non voluptuosæ secu-
ritatem pompæ religionem pro-
pugnemus. Erudi nos ad iustitiam,
firma ad temperantiam, præpara
ad agonem, institue ad pietatem;
donec sepositâ in cœlis nobilita-
bimur coronâ fidei & præmio æter-
nitatis. Juva o Deus!

D I X I.

ORATIO

O R A T I O

D E

N O T I S I N C O R -
R U P T Æ R E I P U B .

*Habita postridie Id. Aprilis, Anno
C D I O C X X V I I I .*

Illustres ac. Præpot. Dni. Ordines & c.

I cui vestrûm fortas-
sis mirum videatur,
me tantum huma-
nioris doctrinæ cul-
tui concedere tem-
poris, uti ad severæ
disciplinæ dignitatem tardiùs a-
spirem, quàm vel ætas mea, vel
communis consuetudo ferat, is si
maculam affectus detergat, nec ad
similitudinem, sed rationem com-
ponere studia malit, facillimè ex
eâdem mecum sententiâ sapiet;
lon-

longèque præstantius atque utilius
 futurum credet, subsistendo ali-
 quantisper in vestibulo elegan-
 tium scriptorum instabiles ingenii
 vires ad altiora firmare, potiùs
 quàm ad priscos illos Codices ru-
 dem animum præcipitare, & quasi
 in partem fortunæ suæ trahere, ma-
 turiùs ad miseram clientum advo-
 cationem suffecisse obscuro tribu-
 nali. Sanè non minimo ætatis dis-
 pendio nobis constabit ea ars, quæ
 bono pub. efficacissimè nos com-
 mendat. Incidimus in seculum,
 quod & silentii religionem, & li-
 beræ vocis constantiam damnat.
 Discimus fateri vera non dicendo:
 discimus opportunè quod sentim⁹,
 disertis verbis eloqui. Prudentiâ
 opus est, industriæ fociâ, non in-
 consultæ libidinis, aut verecundiæ,
 quæ profectus sæpe non pœniten-
 dos oblivione premit. Quod si hu-
 milem probari conatum honestis
 & benevolis auribus non esse me-
 doctus,

48 ORATIO DE NOTIS

doctus, parum restaret, quin animum desponderem, dum juvenis ex umbratili ludo politici oratoris acumine nullo securus onerare doctissimorum patientiam non erubesco. Sed vi qualicunque apud ingenuos non carere solent verba in sceleris invidiam prolata. Observare exercitiam mundi histrioniam, & veluti asterisco providæ mentis notare variatas morum vias debet, quisquis non degener mundi vivit incola. Præsertim cum ejusmodi velo superbire incipiant vitia, unde nullam turpitudinis, per quam splendent, imaginem agnoscas. Jam pridem inquit Historicus, vera rerum vocabula amissimus; quia bona aliena largiri, liberalitas: malorum rerum audacia, fortitudo vocatur; eò Republica in extremo sita est. Quippe illustrent nequitiam suam Viri Principes: adhibito ingenio, & arte quâdam peccant, quos superior

perior populo cura secrevit : emi-
nere per audaciæ titulos, & omnem
otiosæ voluptatis luxum nititur
vulgus. Quotusquisque est, qui
Remp. videt? Non structis super-
bissimè munimentis, non celebri
capitum numero, non latissimo
fœnore civitatis incorruptæ glo-
riam metiri oportet.

Vbi mores deteriores increbescunt in-
dies; (pernoscere,

Vbique amici, qui fideles sint, nequeas

Ibi quidem, si regnum detur, non est
cupita civitas,

Ut eleganter habet Comicus. Ii-
demum penates, ea civitas vel re-
gnum excellenti in gradu solidif-
simè steterit, ubi immota ordinem
virtus servat, & vilipenduntur am-
bigui fortunæ vultus, qui perni-
tiosè alludendo decipiunt. Quales
quæso adversum pejora suppetiæ
munirent urbem, in qua fallaci o-
mnia ad placendum fucō prostant,
& salutaris morum candor exulat?

C

Colo-

50 ORATIO DE NOTIS

Colorem, quo capimur nescii, diuturnitas ducit: alieno splendore, quem fœditas abscondit, brevissimus imminet interitus: tametsi feliciter scabiem suam affricuit mendax Alastor, uti ad distinguendum crimina & innoxios vel sagacissim⁹ quisque artem poscat. Eam verò sollicitis honesti cultoribus suppeditat Numinis benignitas, quando caligantis cerebri nebulam vero irradiat rationis lumine, infunditque semina scientiæ, quæ ad mortalis vitæ culturam preciosa est; imperantibus, ne potentia ipsorum intumescat in delinquendi voluptatem; parentibus, ne malefactorum verecundiam perdant, & contumaciâ gloriantur. Hinc notare Remp. fas est, corruptane sit, & alieno vocabulo triumphet, an fidem mereatur non fucatae virtutis. Quapropter cum meli⁹ ea callere pericula senescentis ævi, nostra interest, relictis Politicor. secretis, quæ infan-

infantiam meam transcendunt, brevi & inculto sermone differam de Notis, quæ consensu omnipotentis Providentiæ non fallibile civitatis incrementum produnt. Adeste, precor, animis, qui adestis corporibus, & dilatis cogitationum feriis punctulum temporis in Athenæo hoc impendite.

Auream quandam veluti catenam A. O. supernè demissam, quæ omnia hæc inferna necessitudine continui nexus teneat, scitè per fabulam Homerus velat. Etenim actiones omnium nostras Ille ab æterno cuncta prospiciens providentiæ cernit intuitus, & suis quæque meritis prædestinata disponit, unde major nobis indicta est inculpata vitæ necessitas, cùm ante oculos agamus judicis cordium penetrabilia cernentis; qui pervigili & perpeti cura res omnes adit, cognoscit, judicat; judicatas immota quadam & ignota mundo serie

flectit & gubernat. Terret hoc fatalis ordinis insigne miraculum ignorantes & scelere vecordes, quos, dum falsis ad pub. infortunia suspiriis ingemiscunt, privata calamitas obruit. Rarò tamen cæcutire hîc videbuntur, quib⁹ communium malorum altior sensus est. Examinat Optimus rerum arbiter Deus (cujus judicia multa sunt occulta, nulla injusta) examinat, inquam, ille mortales, & sibi præparat, non in deliciis habet, quotquot reproborum declinare confortia sapientissimè viderit. Imò olim constituit, quid singuli gaudeant, quid fleant. Regna quoque & Respub. in experimentum sui tristibus ducit, & simul ab interitu paternè vindicat, quotiescunque speciosa prævalere nescivit vanitas. Nihil, teste Philosopho, publicè stabile est: tam hominum, quàm urbium fatavolvuntur: interperitura vivimus. Sed magnæ
ad

ad morbum non modò, verùm etiam ad interitum causæ existunt, quas distinguere solus callet Deus, qui suâ dextrâ protrivit populos, quorum deinceps *urbésq; solúmq;* Donavit patribus *venturisq; ordine natis:* qui nunquam non de Reipub. suæ terminis per fatalis seriem necessitatis eliminat, quodcunque adstrepit malum: útque lento satis ad injusti vindictam gradu rebellis populi pœnitentiam extorqueat, præmittit surgentis iræ prognostica, quæ Mathematicorum sæpissime legem frangunt & mentem; quæq; hîc illiciti pudorem & pios metus generant, illic avitæ impietatis pertinaciam ne quidem tangunt. Quid miramur interfectos homines, absorpta oppida, divisa regna, cùm vix supersint, qui tot cœli monita pensi habeant, qui funesta præfagia non aspernentur? Ægrotum cui nihil doleat, animo laborare, Hippocratis sententia est;

54 ORATIO DE NOTIS

est; sic insanire omnino, & furere dicas, qui mente pariter oculisque irati Numinis indicia floccifaciunt. Ne commenta superstitionis, auguria, eorumque jecur, qui ex animantium jecore sapiunt, æstimemus, nec singultui illi sonoro, qui apud gentes non barbaras, morum solæcismus est, aliisve muliercularum vaticiniis concedamus; certè in dubium vocare prohibemur, magnorum siderum suppressiones, & defectus majus aliquid terrarum orbi, quàm breves umbras inferre. Non inficiabuntur Naturæ consultissimi, nunquam impunè Solis & Lunæ deliquium aspici; multò minùs fulmina tormentorum sereno cælo, & fremitus frustrà imitari nubes: frustrà aërem miracula parturire, flumina campos superstagnare, plana vallium extuberare, acroteria templorum ac turres, sua sponte convivium facere, vel ipsâ mole suâ ruere.

ruere. Experientiam vestram, A. testem voco, aut raro, aut nunquam fefellisse ferales istos præcones. Ut plura taceam, meministis (*Quamquam animus meminisse horret, luctuque refugit*) subitam turris ruinam celeberrimæ ad Albim urbem portendisse diem, quem nefastis addi suadet pietas. Adverte omen, BREMA, & eleva modestiæ vultum, perdulcis patria, quæ ante lapsum bimestris spatii nullâ ventorum injuriâ, cum hominum & ædificiorum exitio ruentem Basilicæ domus turrim stupebas. Sic est: ut patrio nobiscum more Deus agat, miti calamitatum ferulâ expiare delicta mavult, & ad impigram innocentiae curam multiplici cœlestis zeli nuncio indefinenter nos invitat, edocetque, non subsistere decus civilis concordiae, quam virtutum nullus amplexus fulciat. Quocirca pub. felicitatis robur notaturus, perfunctoriè nusquam

transibit oculus; sed, quæ ratio disciplinæ, quæ vis legum mores stringat, acutissimè dignoscat; secus, objecto glaucomate, errabit, & fucatæ imaginis fallaciâ tenebitur. Vinculum civitatis *justitia* est, ad cujus exemplar si clarent domus, si concordant incolæ,

Nutrit rura Ceres, almaq; faustitas;

Pacatum volitant per mare navitæ;

Culpari metuit fides.

Nullis polluitur casta domus stupris;

Mos & lex maculosum edomuit nefas:

Laudantur simili prole puerperæ;

Culpam pœna premit comes.

Prosperat enim Deus gentem, & liberat temporum periculis, quæ per humanæ levitatis oblectamenta luctatur ad molestissima virtutum studia, nauseâtque effrenis licentiæ voluptatem. Brevissimâ verò terminabitur periodo salus pnb. quam deseruit cœlestis illa nutrix. Ut plura malefultæ domus ruinam indicia præmonstrant; sic exitii

exitii certitudinem civitatib⁹ por-
tendit dissoluti moris impunitas.
O beatum verè regnum, cujus cla-
vo præsidens justicandor, & æqui-
tatis reverentia moderatur! Demus
illustrem civium copiam, demus
privatos divitiarum fastus, inter-
eunt hæc omnia, evilescunt, perni-
ciem accelerant, nisi severo le-
gum optimarum temperamento
præstet Magistratus, ut sit urbi
pater,

Urbiq₃ maritus:

Iustitiæ cultor, rigidi servator honesti,

In commune bonus:

Qui non gratiâ, nec ambitione,
sed inæstimabili conscientiæ pre-
cio ductus, arceat honestatis invi-
dos, & ex paternâ fortunâ licen-
tiam usurpantes. Verùm enim ve-
rò ubi tanta magistratuum severi-
tas, tantus Principum rigor subdi-
torum officia sollicitat, quin impu-
nita plurium libido innocentia
gloriam angat, & eousque proruto

obice defæviat, uti nihil æquè nefarios torqueat, quàm irritum dedecus, & dispar odii successus? Inde sceleratissimus quisque ex suâ audaciâ fortunam sibi comparare, addo & æstimare non dubitat, dum proceres, quorum custodiæ deposita populi libertas est, ad voluptatem & ambitum sacræ dignitatis utilitatem corrumpunt. Semel quippe propositâ spe impunè lasciviendi, quæ proxima solet esse ad furorem illecebra, præsertim quando ingentis commodi fulgor animos perstringit, latissimè serpit virus, & pernicioso respub. exemplo concidit. Credimus effato divini viri, Remotâ justitiâ, nihil esse regna, nisi magna latrocinia. Non stabit ulli sua incolumitas oppidulo, in quo nihil non venale, & libidini pervium, inque suo magnates dolore ferocientes, Reipub. injurias fœdè largiuntur. Quo utinam malo non fordesceret præsentis

tis

tis ævi facies! quâ tot callidi commodorum suorum caupones & indutæ purpurâ vulpes invalida legum auxilia vi turbant & scelere, nec quicquam sibi ad cumulum beatissimi status supplendum deesse somniant, dummodo suam perfidiam aliena ad vocabula transferre valeant. Non vos præterit, qui seculorum carcinomata & vibices publicas attentiore oculo observatis, fycophantarum artes passim, dehonestato virtutum præsidio, vestire tribunalia, ad quæ consistit dubium inter abruptam contumaciam & deforme obsequium vulgus, suamque ex aliena lascivia miseriam speculatur. Proh! quàm turpiter circa rem maximi momenti se traducendos præbent homines, ut decoctores sint & suæ existimationis, & pub. securitatis! Vix tam frequens justitiam petulantia infestaret, si dignos regibus affectus fortuna sui

fastigii inspiraret; si mores ex officio instituerent magistratus & dignitati suæ accederent, innocenti gloriâ omnem ambitum communi patriæ donantes. Sed luxuriantur suffragio, quod precio & adulationi acceptum ferunt, & sortem suam excedunt, ignobilitatem magnis nominibus inferentes. Egregii verò libertatis antistites qui inter fugitivæ hæc felicitatis simulacra obliviscuntur infortunii, quod in decipientis ignavię mercedem subeunt. Quæ spes miseros solabitur cives, quum ejusmodi lethargo vulgari illufarum mentium morbo correptos vident, in quibus adorari vim publicam, pietas imperat? Præclare Simonides, πόλις ἀνδρῶν διδάσκει, urbs virum demonstrat. Arduum scilicet regendi cuncta onus, cui ferendo tantum abest, ut præceps cura, aut à scholis & magistrorum supercilio exeuntium præmatura libertas impar

par non fit, ut sincera & per se ornata simplicitas, nihil obtendens moribus suis rarissimè sufficiat. Quò magis in evitanda corruptionis labe occupatis incumbit, sordidas Didiorum & Sulpitianorum averfari nundinationes, & amoto omni prætextu, patenti via ad verum pergere. Ea, inquit Imperator, quæ in commune omnibus conferunt, his præponimus, quæ privatim aliquibus expediunt. Tutelam imitatur Respub. utriusque officio alienum spectante emolumentum. Non ea, fateor, nos seculi virtus beat, quæ olim Curios, Camillos, Coruncanos, Fabricios, Maximos togatæ genuit civitati. Nemo est, qui carâ illâ & patrimonium destruyente sollicitudine prodesse gaudet. Nisi præmiorum invitat voluptas, nemo soli virtutis pulchritudini debebit iudustriam. Et ob id tolerabitur faciliùs aliqua honorum opúmve in impe-

rantibus libido, duntaxat contenti publico & veluti concessio peccandi more, fidem probent emti muneris. Perpauci verò se hoc muniunt vallo, quò grassanti stultitiæ aspirare fas non sit: perpaucos mundi rectores superbia destituit & sui amor, ex quo lenta proveniunt semina civilis damni, & extuberant,

Terrenis quoties flatibus acta

Crescit in immensum noxia cura.

Haut æquè subditis infestum quid, seu perniciosum, quàm cum judiciorum tutores, obliti Deæ, cujus titulis & vicaria quasi fide jusdicunt, se ad placendum fucò subornant, & inhonesti veniam callidè participant, aut, quem propitiis gratiis obtinuerunt locum, ignorantia recti & invidia deformant. Exin major peccandi fiducia juris auctoritatem adulterat; & hanc sive exosam innocentium causas malitiam, sive vacuum acumi-

nis

nis socordiam seducta discit turba
 patronorum, quibus ditescere
 clientum miseris votorum sum-
 ma est; qui in præcipuæ scientiæ
 partem habent, invenisse in legi-
 bus per varios calliditatis articu-
 los deflexis, quo eludatur simpli-
 citas, & pascatur nequitia bono ju-
 re abutentium. Quis dubitat in re-
 rum suarum discrimen adductus
 supplicare talibus, vel torvos mul-
 cere, vel dulcedini ambitionis
 apertos omni venerationis gestu
 fatiare, ne perpetuis hæreat nodis
 producta in forum actio; sed (quæ
 modesta crudelitas est, & ex vitio
 consuetudinis tolerabilior) infi-
 nito & religioso veluti tracta or-
 dine ferum tamen exitum fortia-
 tur? En prostituta togarum ac tri-
 bunalium majestas, quæ simul ac
 civilis pœnæ metum solvit, ultio-
 nis divinæ periculo proximat! Cu-
 stos æqui Deus & vindex severior,
 latere vetans confinium artis &
 falsi

64 ORATIO DE NOTIS

falsi, vim sui exerit iudicii, & vindicato virtutis nomine, temerarios cœtus domat, destruit, extirpat. Exemplo hæc non uno stetit à cunabulis mundi veritas. Rectissime & ex ipso sapientiæ penetrali Hesiodus; qui sic Latinè sonat,

*Vnius ob crimen pœnas urbs tota re-
pendit,*

*Si quis sacrilegè sese gerat aut injustè:
Iuppiter hinc cœlo clades immisit ab
alto,*

Pestem sive famem.

Feriat hoc superbis fascibus & inutiles scientiæ famâ defides, quam virtus probitasque pessimo divor-
tio deserunt. Anacharsis olim de Atheniensibus, Eos uti nummis tantummodò ad numerandum; sic hi scientiâ ad sciendum. Quam titulus doctrinam indicat, cum decenti usu prudentia confirmabit. Infra optimorum magnitudinem jacet, velare turpem desidiam, quam gravioris dehonestamenti paren-

parentem non admittit illæsa imperii dignitas. Renuncient igitur ignavo labori & præposteræ vivendi licentiæ cives: præsideat digni ordinis senatus nec gratiæ nec severitatis expers, & notabitur incorrupti status beatitudo, quam mirificè fovet reciprocus amor & consentiens in publicam fortunam pietas. Nam vero tùm demum illa perennat incremento, cùm nullius odii ac æmulationis memoriam exercens, justitiæ partes agit concordia; concordia dico, cui Spartam posthabuit munitissimam ille Lacedæmoniorum regum celeberrimus. Ut omnia inter se membra consentiunt (verba sunt Philosophi) quia singula servari totius interest; ita homines singulis parent, quia ad cœtum geniti sumus. Non laborabit imperii corpus membrorum consensu validum. Sustentat privatorum res ægras valetudo Reipub. quâ adversâ redeunt

66 ORATIO DE NOTIS
eunt ad incitas. Haut quicquam
cuiquam expediet, quod non idem
in commune profit. Impenetrabi-
lis continentiae documentum est,
sudere pro communibus commo-
dis, subire pro repub. tempestates,
etiam cum periculo offensionis.
Degeneres contra, quibus in tur-
bas plurima vis, ex arroganti fi-
multate precia pub. quietis aesti-
mant, negliguntque sui temporis
pacem in occulta malorum semina
adolefcentem. Malum facinus in
se committere, qui incommodo
civitatis gratiam sibi conciliat, di-
ctum Sallustii est. Bonorum ci-
vium, suborto quovis motu, invi-
cta praestat modestia. Veneran-
tur illi & obsequio mitigant suos
rectores paratissimi semper, qui
pro honesto dura tolerant, & ad
causam à patientia respiciunt.
Eumque amorem (ne aboleatur,
aut contrariis acescat affectibus)
pari virtute tuebuntur magistra-
tus,

tus, qui ipsâ majestatis conscientiam elati nunquam in ignobiles metus, nec scelestâ remedia se demittent, etiamsi turbulentioris ævi faciem, & populi nanciscantur insaniam. Mansuetudo & comitas austeritatem temperabit, cujus in suo munere veniam aliquam tenent, non laudem. Attriti quippe negotiorum serie & fastidio vix eosdem perpetim vultus vel mutatâ vel afflictâ serenitate servabunt. Benevolentiam merebitur mixta gravitate facilitas; sed quæ nullum truculentæ vocis strepitum ferat. Fluxa enim per contentiones civium fides est, & periculum ex singulis, qui contumaciam cum pernicie diligunt obsequium cum securitate contemnunt. Denique, spreto auræ popularis aucupio, probabuntur dotes, quæ fidem inveniant, quæ legis reverentiam urgeant. Tutissimum colligendi favoris artificium exempli exhibet honestas, quæ

68 ORATIO DE NOTIS
quæ manare in plebem solet &
emendationi viam sternere; juxta
Poëtam,

——— *Non sic inflectere sensus
Humanos edicta valent, quàm vita
regentum.*

Sicut in Helicen suam intuetur
navis gubernator; ita mentem
oculosque in eos figit populus, qui
in excelso ætatem agunt. Licet vi-
dere, (ait oratorum columen) si
velis replicare memoriam tempo-
rum: qualescunque summi civita-
tis viri fuerint, talem civitatem
fuisse: quæcunque mutatio tempo-
rum in Principibus extiterit, ean-
dem in populo secuturam. Quo
perniciosiùs de Republ. merentur
vitiosi Principes; quòd non solùm
vitia concipiunt ipsi, sed ea infun-
dunt in civitatem: neque solùm
obfunt, quòd ipsi corrumpuntur;
sed etiam, quòd corrumpunt, plús-
que exemplo, quàm peccato no-
cent: Optimi magistratum satel-
lites

lites sunt iustitia, fides, & recti tenax candor, quæ non minùs in ipsorum amorem pellicient vulgus, quàm panis & Circenses. Insaniunt, qui potentiam metiri audent insignibus sumtuosæ dignitatis. In benevolentia & veneratione civium sita est vera magnitudo, quæ repudiat ampullas sequipedalium titulorum. Hanc regiam gazam, hunc preciosissimum thesaurum nec ab India subvehent, nec auro Philippéo parabunt, quoscumque in sublimi posuit Superùm favor. Soli discescent eo innocentes, & ad virtutis exemplum facti; quamvis barbarè fatis obmurmuret cum M. Lepido Catilinæ socio, & Atreo Doctor Florentinus, qui, num integritas commendet viros Principes, num sæviendi vafra nequities, ne circum interdui. At enim interrogetur Stagirites, cur privatorum virtutibus cedere Magnates noluerit:

rit:

70 ORATIO DE NOTIS

rit : consulantur Plato , Xenophon , Seneca , Panegyrista , qui regnum decere ajunt , ut nemo doceat fraudis vel sceleris viam. Collidetur suis ipsa vitiis & intestinis dissidiis plebeja multitudo , cùm primùm discordi libertate lascivire cœperit ; lascivit autem , ubicunque malè-faciendi frena laxat Superiorum libido , quæ potentiâ facilè abutitur ad vitium. Itaque fugiendus hic bonæ mentis scopulus , litandumque honestati ; cujus sufflamine opus habent , quibus impunè malis esse licet , uti exurgat amico concordix nexu commendatum pub. utilitatis nomen , & florescat modestiæ culturâ , per quam cupiditatum & vitæ moderatricem pudor honestatis claram ac stabilem comparat auctoritatem. Magnitudo animi modesti in addendo , non demendo Reip. se prodit. Agi frenis & justitiæ morem gerere , hujus summa libertas

tas

tas est. In omni fortunæ censu præcipuum possidet, temperare vim suam ardoremque compefcere, ne increfcatur, sed piè gestiat successibus ad rationem revocatis, cujus certi fines, non ad vitiosam consuetudinem, cujus incomprehensibile arbitrium est. Alit insuper hæc conscientiam modestia, ex eâque spem suis promit cultoribus, quò solidam præclaræ actionis laudem sectentur, fidemque doceant famæ quam ambiunt, secundum Poëtam: *Esto, quod audis*. Modestiam autem famam neque à summis mortalium spernendam, & à Diis æstimari Annalium scriptor asserit. Conservat enim decus humanæ societatis, quam instruit, & munit auctario virtutum, quibus cum ipsi propior intervenit affinitas. In nulla fastuosæ pompæ studia consentit: demissos requirit possessores, qui Pythici memores oraculi se ipsos cognoscunt, & ambitionis re-

remoram superant. Luxum quoque & plus habendi sitim tollit, substituto temperantiæ censu, qui si apud antistites Rerumpubl. & subditos potior est, bone DEUS! quantæ felicitatis argumenta sup-
 peditat? Sed versa rerum conditio est, ut plurimi nisi ad populares auras inanésque rumores pietatem colant, & repudiatâ conscientiaë gloriâ de alienis præmia fermunculis postulent: Decus, pudorem, corpus, (ut ille queritur) cuncta regno viliora habet ambitio, quæ turbat cerebrum, & in varias evocat imagines ingenia, multumque inter falsum & verum mediæ caliginis fundit. Nihil in liberis civitatibus hac ipsa foedius excogabitur; quòd libertatem eripit, ad quam omnis Heroum contentio festinabit, & immoderataë cupidinis veterno animos mancipat, quos deinde à virtutum fruge sterile-
 scentes non compluit cœlestis in-
 dul-

dulgentia. Mortifera in ipso limi-
 ne intemperantia est, nullaq; non
 avis relinquit *ad vimina plumas*, quæ
 hunc audivit aucupem. Gravissi-
 mus Romanæ luxuriæ objurgator
 Crispus: Ubi, inquit, pro labore
 defidia, pro continentia & æquita-
 te lubido atque superbia invasere,
 fortuna simul cum moribus immu-
 tatur. Difficillima inter luxuriosæ
 urbis oculos custodia pudoris est,
 & hereditatis; illum voluptas in-
 fidiosè decipit, petulanter vincit;
 hanc ambitiosè concupiscit, pro-
 digè effundit. Nulla incendia
 flammis Ætnæ eructantibus, nul-
 lum diluvium pares strages dedit.
 Et fando sæpius auditum, & in an-
 nalibus memoriæ proditum est,
 cepisse *Trojam Danaos somno vinoq;*
sepultam; succubuisse Milesiis deli-
 ciis Spartam; periisse Campano
 luxu invictum armis Annibalem;
 translatum ad Medos Assyriam
 Sardanapali gulâ. Vidit Antiqui-

D

tas

tas cadavera Carthaginis, Numan-
 tiæ, Corinthi, Athenarum: doluit
 posterior ætas tot illustrium ur-
 bium ignobiles ruinas. Sinite me
 præterire, A. (ne gravior memo-
 riam luctus constriquet) novissima
 Germaniæ funera. Luxus, (eheu!)
 luxus meruit hæc dictu gravia,
 perpeffu aspera. Expergiscimini,
 ut exemplo sapiatis, malè feriat
 mortales, qui libidinoso epularum
 fastui servitis, & peragendis luxu-
 riæ imitamentis ipsam noctem ad-
 ditis, ne verecundiæ superfit tem-
 pus; sed quod per diem concupi-
 vit immodestia, per tenebras au-
 deat. Ite, ite, qui profundo luxu
 superbientes, in beneficum con-
 ditorem vestrum calces jacitis; lu-
 strate desolatam Bohemiam, affli-
 ctam Alsatiam, destructum Pala-
 tinatum, exhaustam Hassiam: cer-
 nite quàm sobriam ad voluptatem
 pauperis fortunæ illecebras deli-
 bent. Tantum abest, ut pigritiam
 super-

superbè nauseantis stomachi uspi-
 am non exuerint, ut fere emittant
 vocem sub Honorio quondam Ro-
 mæ premente annonâ palam in
 Circo auditam: *Pone pretium huma-
 næ carni.* Adeò Zelotypo displicuit
 Deo morum dissolutio, quam si
 non excedunt, certè æquant aliî
 enervatâ felicitate hætenus sopi-
 ti. Sed & illis sua veniet dies, de-
 liciis licet & divitiis hodie provo-
 cent Ægyptios & Sybaritas.

*Felix nimium prior ætas,
 Contenta fidelibus arvis,
 Nec inertis perdita luxu;
 Facili quæ sera solebat
 Iejunia solverè glande,
 Nec Bacchicâ munera nôrat
 Liquido confunderè melle,
 Nec lucida vellera Serum.
 Tyrio miscere veneno.*

Dicam verbo, & dicam quod
 res est; ad decus & libertatem nati-
 dignitatem nostram infra infima
 quæque detrudimus, non majo-

rum, ne quidem Ethnicorum virtuti pares, sed vitio præstantes. Injungebant curam ipsis erogandæ per honesta pecuniæ leges Orchia, Fannia, Didia, Licinia, Cornelia, Antonia: protrahi ad ebrietatem symposia vetabat lex Minois: conspectos publicè ebrios carceri tradebat lex Basilidis. *Nostri nunc mores nihil faciunt, quod licet, nisi quod lubet. Ambitio jam more sancta est, libera est à legibus, quibus consuetudo vim intulit, judicio Plauti Comitorum Principis. Quod si inter tot Heliogabalos, inter tot novos Apicios, tot variati luxus interpretes iterum exurgeret Censorius Cato, majori profectò jure miraretur, quàm abesset ab interitu civitas, in qua prævaleret æstimatio insolentis gulæ. Si non Hispo Romanus aut Vatinius Tiberiani sceleris administrator; sed Q. Haterius Senatum hodiernum ingrederetur, quàm acriter multis in lasciviam dictis, extor-*

extorqueret decretum, ne vasa argento & auro solida ministrandis cibis fierent, ne vestis Phrygia, holoferica, ne multitia viros fœderent? At vereor, ne callum duxerit blandum hoc malum, ut accusari faciliùs, quàm vitari possit; quoniam majores animi partes à virtute detorquet, & insolubilibus adstrictas retinet catenis. Non opes inexpletam restinguere cupidinem queunt, nec potestas sui compotes linquit, quos periculosissima felicitatis intemperantia effascinat. Actum ergò de Repub. quam vilescente modestiæ precio superba prodigalitatibus atque avaritiæ sollicitudo vexat; dum permultos lascivo ventri sumtus ex alienis quærunt malis ambitiosi heluones; posteaque nimium facultati propriæ confidentes, Socratis (quod ajunt) speculum abjiciunt, (ne voluptatis pœnitentia redeat) & ad Narcissi fontem infami sese præcipitio

78 ORATIO DE NOTIS
pitio damnant. Virtutis calcar non
patiuntur, aut recti lucem: stulto
sui desiderio contabescunt. Quæ
magna passim manus est, (quis ne-
gabit?) si removeatur aulæum sce-
nicum, & complicantur siparia,
quæ fraudes publicas tegunt. Fi-
dem ostentant probitatis in patri-
am, sed posthabitâ nequaquam ra-
tione quæstum, deparci Euclio-
nes. Non secus ac Polus histrio no-
bilis traditur ossa & urnam defun-
cti filii clam intulisse Athenis fa-
bulæ, in qua dolor esset repræsen-
tandus, & vero theatrum gemitu
luctûque implêsse. Iidem illi co-
mœdiam ludunt, & velati personâ
patriæ sua lugent nocumenta, suos
ut augeant proventus, omnem mo-
vent lapidem; præsertim si quæ pu-
blici muneris species suppetit.
Tunc se inundari videntes altissi-
mo æstusuum Oceanum statâ mu-
tatione repetituro, avido ore bi-
bunt de istâ felicitate, eaque exutos
solan-

solantur pristinae potentiae lucra in
sequentis vitae securitatem duratu-
ra. Perspicuum indicium violati
ordinis, quem modestiae magistri
sospitant, invigilantes civili bono
abstinenter, ut alieno, diligenter,
ut suo, religiosè, ut publico; quem
docti per aliena experimenta cives
obedientiâ stabiliunt, constantiâ
prosperant; varietas verò imperitiae
plebis, & tanquam tempestatum,
sic sententiarum crebra mutatio
damnosè distrahit. Etiam hinc nota
desumitur fortunati regiminis, si
inexpugnabilis & inclinatione
quâdam mentium pronus in magi-
stratum duret favor, in leges cura.
Omnes mutationes cœdem, fugam,
aliâque hostilia portendere scribit
nobilitatae veritatis Historicus.
Dimota naturali sede per violen-
tiam membra, non nisi per eandem
repetunt articulos suos; similiter
civitas, quæ nudo & tolerabili gu-
bernationis genere divertit, prius

80 ORATIO DE NOTIS

errorem multiplici miseriâ expia-
bit, quàm antiquæ & à se projectæ
rectitudini reddetur. Eximiè Po-
liticorum vaferrimus indagator
Tacitus, Semper, inquit, patriam,
parentes, antiqua malle debent
subditi, quàm dominos & colonias
novas; & potiùs gloriæ & liberta-
tis, quàm flagitiosæ servitutis du-
cem sequi. Vetera enim novis, &
quieta turbidis antehabere pru-
dentia est. Piè decet optare bonos
Principes, damnare verò temere
nocentes religio est. Fallitur astu-
tia de illorum Genio perfractè
conjicientium; non tam ipsi se re-
gunt, quàm moderantibus permit-
tunt fati, quæ per eorum affectus
sceptrorum inclinationes & incre-
menta ordinant. Qui ædium altis-
simarum substructiones & funda-
menta salvis ædibus renovari posse
existimant, graviora concussæ do-
mus incommoda, quàm novæ mate-
riæ beneficia consequuntur: quan-
to ma-

to magis, cùm civitas quasi vetus & caduca domus diutissimè servavit eundem statum ? Testis idem est prudentiæ Magister, Optimos quosque tempore motus Reipub. curâ mœrere : multos odio præsentium, & mutationis cupidine suis quoque periculis lætari. Equidem abdicatis leviter rectoribus, legum quoque non idem manet vigor, nec idem honor. Augendi illas aut mutandi subvertit levitas, quæ salutem publicam averfatur, juxta vetus diverbium: *Non parcit populis regnum breve.* Dignus laude Solon, qui Athenienses, & Lycurgus, qui Spartiatas jurare in leges compulit; sed hic, quoad ex Apollinis oraculo reducem haberent, unde, ne jurejurando cives solveret, reverti noluit. Longè præstabilius credebant illi, legis conditionem, utcunque iniquam ferre, & paulatim non utendo antiquare, quàm invertere vel in con-

sultò abrogare. Sic Romani sensim exolescere plerasque leges XII. Tab. quàm subitâ tolli abrogatione maluerunt, ut cæterarum aliqua authoritas servaretur; donec Æbutiâ rogatione penitus auferri placuit eas ipsas vetustâ pridem oblivione sepultas, ne cuiquam peccanti deinceps fraudi essent. Sciendum tamen optimis auspiciis ea fieri, quæ pro communi bono geruntur, proindéque non culpabitur imperantium vicissitudo, si eam pub. requirat necessitas, quæ regulas juris non agnoscit. Contemptus magistratum & turpis desertio proxima sacrilegio est, quod corruptio sequitur. Et leges, quæ parvo momento mutabiles sunt, sine periculo communis utilitas approbabit. Temporibus assentiri aliquando oportet providos & cordatos moderatores, & obsecundare supremo juri, quod non Lycurgus aut Solon, sed ipsa ponit

nit natura, omniumque gentium confirmant instituta, uti legitima censeantur, quæ Reipub. salutaria. Apud Locrenses antiquitus rogationem laturus laqueum collo insertum gestabat, quo sibi gula frangeretur, nisi legem persuasisset publicè utilem. Præceps enim fugienda semper stultitia, quæ saluberrimas non diu patitur constitutiones. Doctissimè scriptum reliquit Ulpianus: In rebus novis constituendis evidens esse utilitas debet, ut recedatur ab eo jure, quod diu æquum visum est. Intaminatam ergò Reip. gloriam designat stabilis animorum consensus, quem arcana Numinis virtus limitat, ne justimodum transeat, ne legem concordis modestiæ violet, nec perditissimos inconstantia motus diligat; imò quod maximum est, salvificæ fidei candorè ambiat. Inter alia enim, quibus populi fortuna continetur, religio eminent,

84 ORATIO DE NOTIS
quæ conscientiam mentis guber-
nat. Non regum, non subditorum
sine hac officia succedunt : sine
hac rupta omnis interit societas,
quoniam sola virtutum agmen du-
cens non humanis, nedum Simo-
niis indiget artibus, ipsa sibi suffi-
cit, ut in pub. prosperitatis stabili-
mentum adolescat. Sine specie
hujus nulla ruinam evitârunt im-
peria, quantam igitur veræ illius
vim creditis, cujus umbra sustinet
hanc molem ? Legimus supersti-
tionis philtro dementâsse subditos
suos Numam, Scipionem Africa-
num, L. Sullam, Q. Sertorium, Pi-
sistratum, Zaleucum, Midam, qui
Deorum congressus & colloquia
mentiebantur : quanto efficaciùs
solidam hanc vitæ regulam, hanc
perturbationum gubernatricem,
invictam mentis dominam, regen-
di populos magistram ac artificem
ingeniis imperare nostris, arbitra-
mini ? Dicent religioni sacramen-
tum

tum regnorum præfides, & ex hominis ethnici non ethnico monito ejus negotium seriò curabunt Scelus est, eâ, quæ non dependet à personato magnatum vultu, ceu Lesbiâ uti normâ. Dei hîc sese offert Majestas ad fidem & adorationem suspicienda. Nec tamen unius seculi labes est, quòd de pietate fatis multi loquantur; paucissimi vitâ exprimant, & à professione mores discordent: nec tam vile paupertatis mancipium fit, quin illustre fortiatur nomen, si semet callido religionis argumento supra probitatis aut nequitiae vulgus efferat. Ipsi illi, qui ad clavum sedent, nec suis sæpe legibus obtemperant, nec divinis credunt; sed flagitiis ad speciem rejectis, in id nervos intendunt omnes, uti libidinem & superstitionem gentis in venerandam sui admirationem inflectant. Histrioniam in hoc theatro præ cæteris egisse narratur Phi-

lippus Macedo, qui raptis Phoen-
 censium sacris victos victoresque
 religionis prætextu decepit. Sic
 Antonium, Rubellium Plautum,
 Virginium, & alios colorata Ne-
 ronum perfidia oppressit. Quem
 sacrum obtentum, ne acrius auden-
 di telum monstret, detestabuntur
 Christiani, committentque dege-
 nerantibus hæc cuncta aulis impe-
 riorum sophismata, quæ altas ni-
 mis cum æterno nostro dedecore
 agerent radices, nisi fidos daret
 Laocoontas Deus, qui frustrentur
 Danaum insidias. Enimverò per-
 spicuae sunt abditi pectoris latebræ
 & dissimulationum involucra con-
 spectui divino, ad quem cœcu-
 tiunt oculi plus quam Lincei, plus
 quam aquilini. Exeant è cœtu fi-
 delium, & Turcarum Muphtim
 frustra in suam custodiam solici-
 tent, qui tanti momenti negotium,
 in quo salus animarum versatur,
 insuper habent, & execrabili nun-
 dina-

dinatione polluunt. Te potius sequemur, M. Tulli; Nihil fallaciter, nihil insidiosè, nihil simulatè agendum homini ad candorem, ad veritatem nato. Et certè totam naturæ dignitatem indiscrimen mittimus; titulo hominis usurpato, conditionem ejus negligimus, quæ brutis nos præfert, quæ sanctimoniam vinculo nos obstringit immortalis terrarum ac siderum Authori; Illi, qui hominibus sponte annumeratus, suâ nobis morte ad vitam iter sanxit. Si quis autem putat se religiosum esse (Apostolus loquitur) non refrenans linguam suam à malo; sed seducens cor suum, hujus vana est religio. Munda apud Deum hæc est, immaculatum se custodire ab hoc seculo. Non se habet Christianismus instar Protei, aut versatilis cothurni, quo subtilis ingenii procacitas ludit in persuadendâ seriæ novitatis insolentiâ. Si decus suam non perdet

perdet civitas, tuebuntur omnes &
 singuli religionis simplicitatem;
 abominati quicquid laborant ad-
 struere pestiferi nugatores, qui
 — *fortune in casibus omnia ponunt,*
Et nullo credūt mundum rectore moveri,
Naturā volvente vices, & lucis & anni:
Atque ideò intrepidi quæcunque altaria
tangunt.

Non erit nimia cautio circa cu-
 ram conservandæ conscientiaë,
 quæ in hac orbis tam multiplici
 tempestate anxiiis fidissimum aperit
 portum: extirpabitur gravissimi
 erroris insaniens sapientia, quæ fa-
 cilè sequacium hominum turbam
 invenit; & prudenti suafu vincen-
 tur erronei dissensus, ut infidiari
 cum successu nequeat *indulgens sibi*
dirus hydrops, ut obmutescant vena-
 les linguæ; cedant candori perju-
 ria, amicitiaë probra, doli, Punica
 fides. Simplex pietas ultricem pec-
 cati Nemefin propitiat; pietas spes
 hominum secundat, & consilia;
 quod

quod vetustissimas Sapientum voces docuisse nullum est dubium, cum severius nihil Trismegistus, nihil Sibyllæ concinuerint, cum ipso sacrarum literarum nihil æquè suffragio sanciat. Agite ergò, Viri Principes, (ad vos se mea vertet Oratio) qui Remp. vestram copiis abundantem, opibus potentem, gloriâ excelsam, virtute honestam probabitis, æternæ vos imperio legis in hoc volucris ævo submitte: innocentiae munimento velut Ægide Palladis pectora vestra armantes, ne Attalicis se adduci conditionibus patiantur, ut regiam justitiæ viam deserant, aut cum perversè callidis versutisque (quasi caput hoc esset civilis prudentiæ) aliud ore promptum, aliud intus clausum gerant; Cyri potiùs ex Xenophonte monitum imbibant, non convenire cuiquam imperium, nisi qui melior esset iis, quibus imperaret. Nemini injuriam

riam

90 ORATIO DE NOTIS
riam inferte, quia expediat, cum
expedire non possit: sævitiam aver-
famini & rigorem, quem nulla
molliat clementia; ne tamen in ali-
quo legis vindicta cesset, cognatæ
licet charitatis necessitudo, aut lar-
gi fœnoris gratia interpellet: pacis
strenuè consiliis insistite, cautè cre-
dentes præsentis fortunæ, quam sæ-
pissime frangit momentum mobi-
lis horæ. Vidimus misceri funeri-
bus triumphos, triumphis funera;
vidimus Alcedonia & malacias in-
opinato abrumpi turbine, & furio-
sæ tyrannidis procellâ. Modestiam
amplectimini, quæ luxuriantes
animi mot⁹ in ordinem cogat. Cui
tandem hic (exclamat Orator) li-
bero imperabit, qui non potest cu-
piditatibus suis imperare? Refre-
net priùs libidines, spernat volu-
ptates, iracundiam teneat, coërceat
avaritiam, cæteras animi labe re-
pellat; tum incipiat aliis imperare,
cum ipse improbissimis dominis,
dede-

dedecori ac turpitudini parere de-
fierit. Arquatis non nisi luteum co-
lorem exhibet læsa videndi facul-
tas; eodem modo luminibus sani
iudicii officit affectuum impoten-
tia. Insigniant tribunalia vestra vir-
tutes, quæ laudem demereantur,
qualem Romani, cum res illorum
viribus flourerent virisq; , ut vincat
sententia, non quæ prior, sed quæ
melior. Famæ magnum, conscien-
tię maximum ducite precium, quia
eam verberantes in seipfos latroci-
nantur. Religionem colite, pro-
movete, defendite non regnantib⁹
commodam, sed ex vero salutis
fonte sollicitis necessariam, jucun-
dam, perutilem. Non invidebitur
saluti vestræ, quæ ex pio regimine
splendeat. Concludo cum Trajani
Encomiaste; Egit cum Deo, vobis
ipsis authoribus, Respublica, ut
vos incolumes sospitesque præsta-
ret, si vos cæteros. Sin contra, Ille
quoque à custodiâ corporis vestri
oculos

92. ORATIO DE NOTIS
oculos dimoveret, & vos relin-
queret votis, quæ non palam sus-
cipiuntur. At vos quoque officii
partes absolvite, quos in spem me-
liorem genitos nondum ætas libe-
rat, quosque ordinata vitæ ratio in
gyrum civilis obedientiæ vocat:
moderamini animos ad hæc maxi-
mè, quæ immoderatè fertis, & in
metus & dolores dispensate, ne
florem ingenuæ libertatis destru-
ant in glorio vitiorum mancipio.
Sentietis ipsi quid lædat verecun-
diam ætatis vestræ, quidve repu-
gnet auspiciis intonsi Catonis. E-
rudiat se quisque ad justitiam, ro-
boret ad concordiam, præparet ad
modestiam, instruat ad pietatem.
Quæ voluptuosæ dignitatis speci-
em ferunt turpissimæ propinqua
sunt pœnitentiæ & occasui. Hoc
privilegium navibus atque qua-
drigis persequemini, hâc palmâ
nobili superbietis, uti integros di-
vinæ beneficentiæ vos fervetis. Sin
bonæ

bonæ mentis veremini dispendia,
 non differte luctam, cui sancto-
 rum favet conatum Spiritus. Sic-
 ut ad pœnam sufficit meditari pu-
 nienda; sic & ad laudem satis est
 conari prædicanda. Molestam ta-
 men præstat abjecisse cum Crate
 Thebano sarcinam, ut planior ad
 æternum decus via pateat. Id vo-
 bis ad famam honorificentius, ad
 spem stabiliendam firmiter, ad exi-
 stimationem erit dignius: id glo-
 riam incorruptæ Reipub. ad stupo-
 rem peregrinantium extollet, &
 vos cœlestis regni concives è sacra-
 rio momentanei honoris trans-
 ponet in felicitatis illud
 æviternum.

D I X I.

AD-

AD VIRUM PRINCIPEM
EXHORTATIO,
Et hujus
POLITICÆ ORATIONIS
COMMENDATIO.

Accipe quo cives, & quo, fortissime
princeps,
Incolumem patriæ te tueare ducem.
Natorum obsequium poteris sperare,
paterno
Imperio populum si moderare tuum.
Præsidiumque tibi certum promitte, si-
demque
Bellantum juvenum, si Numa, Cæ-
sar, eris.
Cujus ut imperii tibi sit certissimus index,
Clara tibi aureolus dat documenta
liber.

A. ÆMILIUS.

SCAZON

AD D. AUTHOREM

JUV. ERUDIT.

DECUS parentis, & tuæ decus
BREMÆ,
Facunde ALERSI, qui novam fa-
cis doctus
Cathedram loquentem, Tulliúm-
que crescenti
Donas Lycæo vesticeps, & exem-
plum
Mox æmulorum, quin studentium
vulgus
Hac arte cogens, gratulor juven-
tuti
Ad magna natæ, jam Scientiam
natam
Prudentiamque, vix tamen pilis
natis.
Hinc illud omen. Nobilem suis
reddet,
Et universo, qui, bonæ litans men-
ti.

Ge-

Generosum honestum concoquit
sui iudex;
Exordiúmque nobilis viri sumit
Sapuisse docte. Nobilis regit vere
Prudens sciénsque, cui comes meat
virtus.

L. NYENDAEL. J. U. D.

HENRI-

HENRICI ALERS
O R A T I O

AD ENODANDAM

QUÆSTIONEM,

An Ratio Status non ferat Magi-
stratum præfractò rectum?

In Brabeuterio Academico

Dicta

B A S I L E Æ

A^o. M^o. C^o. XLVI.

HENRICI ALIENS

O R A T I O

AD ENCHIRIDION

QUESTIONUM

An Ratio Status non sit Magi-
stratum praesens reseruit

In Praesentia

Dicitur

R A S I E

Ac. cl. c. c. c.

Magnifice Domine Rector, &c.

Reracutè cū primis
& eleganter Roma-
næ parens eloquen-
tiæ, Semper, ait, offi-
cio fungitur utilitati
hominum consulens
& societati. Quod axioma si pene-
tret animum, cujus magnitudo ni-
hil ad ostentationem, omnia ad
conscientiam refert, pondus suum
egregiè tuetur. Periculum verò
est, ne vi omni & successu privetur,
si corrupti interpretis arbitrium
incurrat. Etenim non ab uno secu-
lo hæc mundi scena vertitur, ut ad
omnes bene audiendi partes com-
parati credantur, & in honestio-
rum proscenio liberiùs prodeant
homines ad demerendum applau-
sum sagaciores. Infrequens illo-
rum exemplum est, qui, dum for-
tem inanem choragii procul habent,

100 AN RAT. STAT. NON FERAT
gratis simul, & ex præscripto ju-
dicii præfunt. Laudem profectò
suam sibi vindicat in proximi emo-
lumentum efficax industria, & ab-
jectæ prorsus animæ character est
vecordia nec propriæ nec alienæ
felicитatis sollicita. Facile autem
virtutis splendorem obfuscat, imò,
si reipub. negocium subest, turpis-
simum nocendi artificium porten-
dit inconueniens utilitatis prætex-
tus. Multi enim, quorum ingenia
intra metam nescio cujus scientiæ
damnata caligant ad utilioris pru-
dentia lumen, suo se officio plenis-
simè defungi existimant, cùm aliis
inerviunt, licèt noxia inerviendi
methodo peccent. Plures in spe-
ciem utilia meditantur & callido
deflexu offerunt, ut ipsis etiam ac-
cipientibus securè imponant. Hæc
igitur siue ignorantia siue malitia,
quæ utilitatis titulo abutitur, justi-
tiâque pessimo divortio semovet
in variæ calamitatis femina adole-
scit.

MAGIST. PRÆFR. RECTUM. IOI
scit. Interim solus ille probatum
officii testem habet, sibi que melio-
ris fortunæ faber est, qui à suspecto
virtutis temperamento abstinet,
quódque rectum est, vel utile, non
dispari censu amplectitur. Quo
ipso cum singulorum, tum maxi-
mè eorum, qui in summis subselliis
habitant: qui in luce civitatis, in
oculis omnium personam agunt,
illustrior semper conditio fuit. Un-
de nimis meo puncto audacter do-
cet non nemo politicorum: *Prin-
cipem sive Magistratum non debere præ-
fractò rectum esse.* Fortè quia *Ratio
Status*, uti vocant, persæpe jubeat
frontem remitti, aut iniquitatis
metum deponi. Sed periculosa hæc,
Auditores, & rectiùs sentientium
calculo indigna philosophia est;
adeóque nec vestro illa palato sa-
piet, si, quid intuitu status publici
Magistratum deceat, quidve dede-
ceat, breviter hîc edifferenti hu-
manissimæ attentionis gratiam.

102 AN RAT. STAT. NON FERAT
commodaveritis. Extra omnem
dubitationis aleam ponitur, ma-
ximum esse probitatis momen-
tum, maximum quoq; prudentiæ;
cùm illa inter omnem fortunam
prosperam & adversam rectà ince-
dat; hujus verò tanta in rebus agen-
dis appareat autoritas, ut sine ea
probitas ceu palabunda erret, nec
honesti aciem attingat. Quæ causa
est, cur omni ævo, qui celsioris or-
dinis & elegantiae notâ præstite-
runt, mortalitatis haut immemo-
res nihil ultra fortem sapere, inque
hac perpetuâ vitæ fabulâ vel pru-
denter connivere, vel comiter er-
rare maluerint. Inveteratam sci-
licet fori consuetudinem ignorant,
qui anxii diligentiae studiis pur-
puram suam tuentur, & continuato
supercilio severi sunt. Ex digni-
tate mores instituere, & fortunæ
suæ accedere, præcipua Magna-
tum laus est, quam nisi blandimen-
tis muniant, securè non possident.
Mul-

Multa, imò multa evenire solent, quæ liberalioris censuræ indigent, ne expectationem publicam frustrentur. Et hinc honestatis regulâ abutitur politicus, qui nimiam suam fiduciâ illam expendit omnisque licet inoffensi flexus impatientem censet. Humanæ sapientiæ non infimam partem dicit Philosophus, quædam æquo animo nescire velle. Utilius quippe ad spem compendii, & honorificentius ad famam creditur, aliena subinde auspicia sequi, & proprio remigio parcere. Nam quæ liberè possumus, non eadem commodè peragimus, quòd peracta sepe gratiam perdunt & utilitatem. Vera ratio tum hominum ipsorum, tum rerum ac temporum initur. Vix utilius constitit imperii diuturnitas, quæ non debuerit prudentiæ ex seculi moribus compositæ. Proindeque sui memoriam perenni encomio ad posteritatem deduxe-

104 AN RAT. STAT. NON FERAT
runt, qui innocenti gloria omnem
ambitum reipub. donantes, oportuno
disfimulandi remedio sceptrorum
invidiam declinârunt, animûmque
in extrema quæque proclivem
moderationi aperuerunt. Et imò si
opibus, gemmis, cultu, imaginibus,
satellitio, quibus singulis procerum
vulgus intumescit, imperantium
splendorem metimur, certius eorundem
in congruo imperandi iudicio præ-
sidium ponimus. Nec tamen umbratilis
ludi argutiæ suffecerint, ut absconditam
boni civilis indolem monstrent; propitio
magis cælo nati sunt, qui callidioris ævi
circum infracto pectore transeunt.
Errat, quicumque integritatis hîc
& justitiæ negligentiam subaudit.
Fidei semper & veritati litandum;
sed in gravissimis non inhonesta
plerumque nec illaudabilis hallucinatio
est, si leges historiæ paulum negligantur.
Cùm pub. utilitas,

MAGIST. PRÆFR. RECTUM? 105
litas, cùm salus populi suprema
lex sit, intrepidè statuemus, sine
peccato perfici, quæ communis e-
molumentum & tranquillitatis ma-
teriam fovent; dummodo hæc præ-
scriptio, hæc aurea mediocritas te-
neatur, ne quid justitiæ numen vel
conscientiæ rectitudinem offendat.
Hoc sensu A. dominationis arcana,
& rerum pub. figmenta, quæ Ratio-
nem Stat⁹ investiunt, honestati vi-
cina & virtuti, non indecenter u-
surpat Magistratus. Neque enim
ille versatilem animum in diversa
componet, & motus affectusq; in
speciem induet sine sedula austerâ-
que industria, & summo in suas
cupiditates imperio; ut facilis con-
jectura sit, quæcunque amplecti-
tur tanquam jucunda, suspicit tan-
quam splendida, sequitur tanquam
utilia, legum metu & religione
temperari. Fraudis quidem hoc
& damnatum temeritatis imita-
mentum videbitur imperitiæ mul-

106 AN RAT. STAT. NON FERAT
titudini, cujus intellectui externa
rerum pulchritudo fucum obducit,
ut omnia demiretur impensius,
quæ cum strepitu copias suas ex-
plicant. Sed quando ea, quæ ca-
sus obtulit in sapientiam vertenda,
& vis surgentis undique flammæ
modicum intra damnum coërcen-
da, arte opus est, quam multiplici-
ter illi exercent, quibus de melio-
re luto finxit præcordia Titan. Ex
hac porticu comparent, qui effectu
consiliorum potituri juxta Tullia-
num effatum multa dissimulant in-
viti dissimulantque cum dolore.
Quo pertinet illud Taciti: Patri-
bus erat unus metus, ne intellige-
re viderentur. Singulari videlicet
sagacitate assequi nitebantur, quod
rerum angustia negabant. Per-
quam appositè disertissimus histo-
ricorum Livius scribit: Comitibus
Tribunorum militum patres sum-
ma ope evicerunt, ut M. Furius
Camillus crearetur, sed rogationi
Tri-

Tribunitiæ adversarius quæreba-
 tur. Sic est: stabit Magistratus ve-
 lut in orbe quodam reipubl. qui
 cum periculosè versatur, eam de-
 liget partem, quam certior salutis
 spes ostenderit. Nec eo ipso vir-
 tutem vitio miscens veræ & dire-
 ctæ rationis Palladium deferet.
 Prudentis saltem Palinuri instar
 in turbido hoc rerum humanarum
 pelago sinus obliquabit, & si hac
 via non profecerit mutata velifica-
 tione portum inveniet. Tollatur
 istud evitandæ tempestatis refugi-
 um, & vix ulla pacis serenitas afful-
 gebit. Resistat conniventia aspe-
 ritas & morositas inconcinna gra-
 visq;, & fortiora principatus ful-
 cra, obedientia nimirum & cultus
 subito deficient. Non agnoscimus
 eam temporis faciem, quæ nævis
 careat: in hortis Tantaliiis, in idea-
 rum regione quæretur omnibus
 numeris absoluta natio. Insupér-
 que rectoribus vita hæc opus ha-

108 AN RAT. STAT. NON FERAT
bet, qui animo heroico frenos im-
ponant, & ingenium leniter infle-
ctant ad mores & captum populi,
qui varii generis turbis & mole-
stis laudatæ calliditatis interven-
tu medeantur. Verùm enim ve-
rò exigua virorum ad hoc exem-
plum seges deprehenditur, tantum
abest, ut metuendum habeamus,
ne plures ostracismi vel petalifini
condemnet virtutis exuperantia,
quæ Atheniensibus olim & Syra-
cusanis displicuit. Obsident diu
spes mortalium fugitivæ felicitatis
simulacra, & miserè eludunt, non
secus ac illos, qui in specu Plato-
nico vincti desident, inanis rerum
umbra effascinat. Varios ingenio
diversis obsequiis mitigare: sub
ornata benevolentiae materia inte-
gritatis famã amorisq; in rempub.
titulos ambire, politici laboris &
voti præcipua pars est. Eó pericu-
lum & operas collocant perpauci,
unde omnium prosperitas descen-
dit.

dit. Sed carâ illâ (regerat aliquis) & patrimonium destruyente sollicitudine post Curios fortè & Fabricios nemo inclaruit, & à veræ humanitatis & magnitudinis classe excludi nequit familiaris lucri non indiligens autor. Omnino nequit; modò plebis causam diligentia suæ connexam velit, qui in illustri fastigio conspicitur, cujus imprimis commendat majestatem indefessa subditorum cura. At prò dolor! scenæ famulantur plerique terrarum domini, & ut affabrè Satyricus, cum universo orbe exercent histrioniam. Foris ad optimorum similitudinem se componunt, & mox secreti licentiam nacti personam exuunt, veluti Lamiaë, quæ domum reversæ exemptiles oculos abscondunt. Immane quantum hoc turpitudinis invitamento nocent infelices illi imperiorum artifices populari auræ & legum custodia insidiantes! Nempe suc-

110 AN RAT. STAT. NON FERAT
crescit adulatio fidei ac libertatis
fuco personata, & é præsidio suo de-
jicit augustam illam rationem, quæ
crimina & innoxios discernit, quæ
nec pravè facundos, nec superbè
divites moratur dum vitiorum ex-
probramenti indulget. Claustro
veriùs quàm clavo reipub. idoneos
-putarem, qui tam fœdè obliterati no-
minis Deæ illius, cujus auspicio &
veluti vicariâ fide præsent specie
juvandi per cuniculos oppu-
gnant. Excusatiùs delinquerent,
si breves inducias libidini pacisce-
rentur, ne carceribus erumperet nisi
si signo dato, nec dedecoris sui no-
xia passim vestigia figeret. Hic
mihi ogganniunt purpurata aulæ
mancipia, salvo Status axioma-
te absq; subsidiaria vitiorum cohor-
te non administrari Magistratus
provinciam. Et hanc antiquitus
politicam Hispo Romanus Tybe-
rio, Vatinius quidam Neroni per-
suasit. Abominando certè exem-
plo,

MAGIST. PRÆFR. RECTUM? III
plo, cūm nihil minū, quā pec-
candi com meatum & Sinonias ar-
tes felicioris imperii natura patia-
tur. Scelestā cheu! & ter scele-
sta vox est: Sanctitatem, pietatem,
fidem privata bona esse; illuc eun-
dum regibus quā iuvat. A quā pa-
rum abscedit illud Euphemi apud
Thucydidem: Viro aut Urbis
Principi nihil iniustum, quod fru-
ctuosum. Sanctiū & verē supra
sexum sensit Livia Augustum sic
allocuta: Oportet te nihil facere
per injuriam: sed nec omnino fa-
cere videri. Nam privatis quidem
hominibus satis est, nihil delinque-
re; Principib' ne quidem suspectis
esse licet. Sanē majora populus
semper à summo exigit, in eoque
tanquam in speculo salutis suæ aut
interitus initia notat. Fatali quip-
pe excidio ac tumultui proximus
est concreditæ potestatis abusus,
qui intimis subditorum questibus
tegitur. Nemo unquam sycophan-
tarum

112 AN RAT. STAT. NON FERAT
tarum insultus imitari potuit sine
periculo occulti sermonis & suspi-
catis silentii, quod seditionis præ-
sagium an fomentum dixerò, nihil
interest. Malitiosè itaq; calumni-
antur Rationem Status, qui omnis
ævi βδελύγματα & vibices publicas
effreni fastu præferunt, qui infames
scelerum blanditias exoscu-
lantur, nequaquam solliciti, quid
sanæ mentis autoritas præscribat.
In libris abrogatarum legum refe-
runtur lex Ælia Sentia, Junia, &
Norbana. Hi sunt illi ipsi, qui petu-
lanter abolenda judicant tria juris
præcepta. Vetus hæc, fateor, que-
rela est, sed quæ renovatis quoti-
die lacrymis nostra fit, ut justè cum
Tragico vate exclamem:

*Neglecta terras fugit & mores feros
Hominum cruenta cæde pollutas manus
Astræa virgo, siderum magnum decus.
Cupido belli crevit, atq; auri fames,
Totum per orbem magnum exortum est malum
Luxuria pestis blanda: cui vires dedit,
Roburq; longum tempus, atq; error gravis.
Collecta vitia per tot ætates diu
In nos redundant, seculo premimur gravi.*

No-

Nolim (quod doloris continuatio
 memoriæ affatim suggerit) am-
 pliori contextu numerare desola-
 tas regiones, vastatas urbes, deje-
 ctos proceres, afflictos cives. Adul-
 terata politici respectus necessitas
 talem proventum distribuit. Unus
 asperiora moliendi non ignobilis
 prætextus, illa dulcissimi nominis,
 uti prædicant, ab longo tempore
 recepta libertas, assensu nimio &
 veniâ invaluit. Videor mihi audire
 plerasq; Europæ gentes Quintii
 Consulis Romani verba hæc do-
 lenter imitantes: Sub titulo æquan-
 darum legum jura nostra oppressa
 tulimus & ferimus. Dicam pau-
 cis, & dicam, quod tristis experien-
 tia loquitur: Tot fallaciis pallia-
 ta judiciorum corruptela, quâ pro-
 tinus evilescit majestatis reveren-
 tia, in communis infortunii aucta-
 rium cessit. Eant nunc, qui adula-
 torum lenociniis obnoxii in tribu-
 nalibus superbiunt, & irascuntur
 inno-

114 AN RAT. STAT. NON FERAT
innocentiæ, nihil metuenti auri-
culas teneras mordaci radere vero:
ostentent fructus versipellis astu-
tiæ, quæ dominationis flagitio co-
hæret. Nusquam regna & fasces
insolentis fortunæ ludibrium pro-
pitiat. Quæ asscitiio splendore
oculis humanis imponunt, fugacia
sunt, caduca sunt, bractea sunt.
Sola & unica virtus, quæ affectibus
ratione imperat, & periclitantes
ingenii motus in ordinem cogit,
æternum cuiusvis peculium est.
Demus hominem masculo spiritu
infirmum, & ob multijugæ scientiæ
dotes extorquendæ benevolentia
potentissimum, qui vel arbitrio i-
pſius invidia sit *ια τῆς ἀνῆς πολλῶν ἀν-
τάξις ἄλλων*, si religiosa juris obser-
vantia defecerit, elusoriam poten-
tiæ imaginem possidet. Quocir-
ca angyrin movent, ut est in pro-
verbio, & alterius ambitioni tur-
piter gratificantur, qui à Principis
sive Magistratum requisitis præ-
fra-

MAGIST. PRÆFR. RECTUM. II §
fractam honestatem excludunt,
noxio planè suffragio & errore, vel
rectiùs infaniâ. Equidem in tem-
poris ac morum examine sollicitum
esse, optimi & prudentissimi cuius
que officio continetur, quod tamen
conscientiæ religio indefinenter
occupabit, ne quid gratiæ seu for-
tunæ mutuetur. Fortiter Achæo-
rum ille Prætor. Veremur, inquit,
vos, Romani, & si ita vultis, etiam
timemus, sed plus & veremur, & ti-
memus Deos immortales. Audiant
hoc, qui é summo culmine tutelam
boni & æqui pollicentur, quosq;
speciosæ voluptatis oblectamenta
& lenocinantes linguæ circum-
strepunt, ne, dum vitia subducunt,
fructu illorum utantur, intèr q; in-
jurias opinionem justitiæ affectent.
Nesciunt hanc imposturam magni-
ficæ Platonis sententiæ, divina Ari-
stotelis oracula, præcepta Socratis,
Epicteti, Senecæ: detestatur hæc sce-
lerû involucra utriusq; Testamen-
ti pa-

116 AN RAT. STAT. NON FERAT
ti pagina, in qua nos ab Ethnicismi
fordibus vindicati universon legi-
mus beatioris vitæ negocium, &
solidiùs erudimur, unde curæ no-
stræ & cogitationes instruuntur,
sustententur, corrigantur. Ferunt
Tyrtaei poëtæ versus inflammandæ
Spartanorum fortitudini mirificè
conduxisse. Longè efficacius ani-
morum solatium ex hoc salvifici
verbi sacrario provenit; in eóq; ex-
plorata iudicii humani acies omnè
peccandi artem ejurat. Post hanc
ejuratam gloriosa cujusvis officii
ratio est, imperantiúmq; & paren-
tium reciproca fidelitas: sejun-
guntur à pactione servitutis aut i-
gnominie consilia: festinant in aug-
mentum egregii publici expedi-
tiones insidiarum vacuæ: nascitur
securitas, quæ nihil in recessu mi-
natur: desinit luxuriantis lætitiæ
vanitas: omniúmq; labores & su-
spira solantur redintegrati reditus
auspicatissimæ pacis.

D I X I.

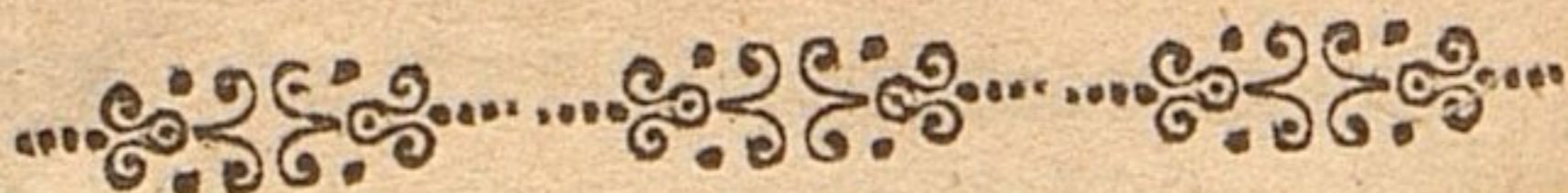
HENRICI ALERS

DE

RESCRIPTO GRA-
TIAE

APHORISMI.

imi
gi-
&
o-
ur,
unt
dæ
icè
ni-
ici
x-
né
nc
cii
n-
n-
i-
g
i-
ur
i-
æ
l-
is

PRÆLUDIUM.

DIGNUM Majestate Imperatoria effatum
prodit l. 14. C. de pœnis: Quod non facile re-
mitti pœnam, publicè interfit, ne ad malefi-
cia temere quisquam profiliat. Consentit l. 70. §. 5.
ff. de fidejuss. nec longè disfidet illud Poëta:

Veterum ferendo injuriam invitas novam.

Et Iustinianus Novell. 88. c. 1. Omnino, inquit, sola
delictorum prohibitionem nos contentos esse non oportet:
sed etiam timorem inferre justum transgressoribus.
Exempli quippe vis ista maxima, & quos ad
vita decora domestica laudis argumenta non provocant,
correctionis sæpe medicina compellit, l. 1. C. de
emend. propinq. Solida autem constat pax & felicitas,
si malis hominibus provincia careat, quod elegantissimi
legis 13. ff. de offic. Præs. Ulpianus cuiusvis Magistrati
inculcat. Nec tamen in obscuro est, moveri non semel
Principem supplicantis rei precibus, ut beneficium
remissionis criminum, quod RESCRIPTO GRATIÆ explicatur,
haud gravatim indulgeat. Nam quicquid nocens reus
pati meretur, id egregio sub Principe statuendum non
esse, scitè Thræseas dixit: Et alibi Claudianus:

————— ignoscere, pulchrum,
Iam misero, est, pœna quæ genus, vidisse precantem.

APHO

APHORISMVS. I.

SUPPLICATIONIS terminus & finis ostenditur Rescripto, quo Princeps pro lato libello respondet atque rescribit, unde & nomen sortitur *l. 19. §. 9. ff. locati. l. 23. ff. de usu & usufr. leg.* Et quidem omne Principis responsum non inconditè Rescriptum appellaveris, licèt propria magis significatio id saltem denotet, quod secundùm jus commune sollicitantide jure suo respondetur, pertinètque ad justitiæ executionem. Quod genus Rescripti ut à legibus, mandatis, pragmaticis sanctionibus, privilegiis & beneficiis Principum distat, sic & propositi thematis differentiam inducit.

II. Rescriptum verò hoc Gratiæ, de quo impræsentiarum differetur, nihil aliud est, quàm remissio criminis

120 DE RESCRIPTO
criminis reo supplicanti contra jus
commune literis Principalibus
confirmata.

III. Idq; ipsum à quovis magi-
stratu impetrari nequit. Nam pe-
nes solum Principem summa Re-
galium majestas residet, ad eumq;
spectat restitutio & pœnarum irro-
gatarum relaxatio sive abolitio, *l.*
7. & 10. C. de sentent. pass. l. 4. ff. de pœ-
nis. Illi soli concessum est, senten-
tias judicum revocare, non verò i-
p̄s judicibus, qui post dictam sen-
tentiam partibus suis sunt defuncti,
l. 55. & l. 62. ff. de re judic. l. 45. §. 1.
eodem. l. 27. ff. de pœnis.

IV. Sanè vel temperamentum
pœnæ, quæ à legis, aut consuetu-
dinis vi dependet, judicantium ar-
bitrio non committitur. Conscios
enim se ostendunt criminis, qui
vindictam ejus segniùs perfequun-
tur, *l. 2. in fin. C. de commerc. & mercat.*
junge clausulam sanctionis Impe-
rator. *Nulli hereticorum &c. sub tit. C.*

ne

ne sanct. baptism. iteretur. Hinc Caroli I. Siciliae Regis jussu suspensum fuisse judicem ferunt, quod homicidam amputatione manus tantum punierat. Nihilominus in promptu est cauto judici refugium, si causae gravitas mutationem solitae coercitionis suadeat. *l. 3. C. ex quib. caus. infam. irrog. l. 11. in princ. ff. de poenis. gloss. in l. 13. ff. eod. cum & transgressio juris communis reprehendi per saepe non debeat ex testimonio Jctorum ad textum insignem l. 30. ff. mandat. l. 51. §. 2. vers. multa autem ff. ad L. Aquiliam. juvat arg. l. 6. §. 9. ff. de injust. rupt. irr. testa.*

V. Aliis igitur inferioribus à Principe, licet in civilibus auctoritate quadam praevalcant, poenae tamen capitalis remissionem (nisi hoc fiat virtute specialis privilegii & concessionis) largiri non est integrum, uti docent DD. *ad d. l. 4. ff. de poen. & d. l. 45. ff. de re judic.*

VI. Indéque generalis Rega-

F

lium

lium permissio (quia eam non comitantur reservata Principi) & merum mixtúmve imperium eoque non operantur in Vasallo, nisi hoc nominatim investituræ loquatur tenor, qui tamen præjudicio non erit investientis successori. Multa nimirum speciali intellectu convalescunt, quæ in genere legibus adversantur. Huc facit, quod Ictus innuit *in l. 4. §. 4. ff. si quis caution. in judic.*

VII. In defectu expressionis privilegii particularis sufficit, si acquisitio Principalis tituli (qualis est Ducis, Marchionis, Comitis) cum permissione meri & mixti imperii & omnimodæ jurisdictionis in persona feudatarii concurrat; sic enim facultas emittendi Rescripta Gratiæ simul translata videtur, siquidem eo casu in suis cuique terris plenissimè patet supremæ potestatis exercitium.

VIII. Cùm autem beneficium
hoc

hoc solam Principis vocem ordinariè desideret, cavendum serio, ne, quod tantæ dignitati minùs convenit, indulgentiæ facilitas suadeat, unde proluxa peccandi illecebra nasci solet, teste Cic. in orat. pro Milone, cui assistit l. 20. C. de furt. §. 8. Instit. de obligat. quæ ex delict.

IX. Clausula itaq; , ex qua Rescripti robur colligi ait Zeno Imp. est: *Si preces veritate nitantur. l. ult. C. de divers. rescript.* Nec insolitus ille Principibus est terminus: *Si apparuerit, l. 3. C. de transact.* Si vera sunt, quæ precibus complexus es, l. 13. eod. Diplomata videlicet falsis causis nixa non subsistunt, c. *super literis x. de rescript. Dd. in l. 2. C. si contra jus vel utilit. publ.* sed detecto subrependi studio efficaciam omnem perdunt; quamvis expressionem conditionis, cum subesse illa semper credatur, Jus Pontificium non exigat. c. 2. x. d. t.

X. Equidem purpureæ subscri-

F 2

ptio,

ptionis solennitas (de qua *in l. 6. C. de divers. rescript.*) diu evanuit; ut suâ tamen muniatur formâ Rescriptum, hodierna quoq; vult necessitas. Fidem verò in sigillo Principis & manu ponimus, habita simul ratione causæ, & temporis, quo beneficium remissionis prodiit *l. 3. & 4. C. d. t.* ut difficiliùs lateat falsitatis artificium.

XI. Judicis deinde officio continetur, intimationis, aliorumque solennium, quæ forsan in diversis curiis differunt, non oblivisci, ne præjudiciis rempub. prostituat. In rebus enim arduis festinare, temeritatis argumentum præbet, & prope abest à crimine, vigorem placiti Principalis obiter intueri.

XII. Proinde quoties aliquod Rescripti vitium apparet, è re futurum autumo, prudenter anniti, ne illud inconsulto Principe ex prima oblatione valeat. Affectus enim, qui rationi inimicus est, & sanio-

sanioris regulæ successum impedit, præcipiti animos alienæ calamitatis sensu tangit. Unde consequitur, ut & à iudicio nonnunquam discordet effectus, quòdque prodesse celeris conjectura credebat, experimento inveniatur inutile. Meliora verò producit incorruptis instructa consiliis voluntas, quæ, si in aliorum, certè in capitalium delictorum remissionibus examinabitur.

XIII. Quod si tamen flecti Princeps recuset, nec tam rectiùs sentientium iudicio calculum addidisse, quàm propriæ autoritatis vires urfisse, in partem gloriæ trahat, iudex subsistet, & mandati summam cautò attendet. Quoniam de decretis iudicare Principis, periculo non vacat; & sacrilegii instar habetur, dubitare, an is dignus sit, quem elegerit Imperator, *l. 3. C. de crim. sacrileg.* Denique non omnis seculi facies laudat, quod priscorum monumentis accepimus Ægypti placuif-

cuisse Regibus, sub jurisjurandi religione cuius Magistratui injungentibus, ne mandatorum iniquitati obtemperarent; sive illud, quo posteritatis applausum meruisse traditur tertius Asiæ Rex Antiochus, qui singulis regni sui urbibus per interpretes literas præcepit, ut, si quod ipsius nomine scriptum prodiret injustius, hoc tanquam supposititium nihil pensi haberent.

XIV. Intellige hunc Regalis præeminentiæ characterem esse, quòd invito jure communi Princeps Gratiam impertiri solet ex causa, cujus rationem impunè tacet; cum nemo aliàs peccantem possit coërcere, *argum. Novell. 23. cap. 2.* Nam vim legis non veretur, cui illa non est posita actionum norma & directrix.

XV. Ad hæc sciendum, quæ solita Magistratus interpellatione sortiri finem possunt, Rescripto Gratia regulariter non expediri; abuti-

abutitur enim hoc nomine, qui ultra gravissimam vitæ aut corporis pœnam extendi debere implorationem remissionis persuasum habet. Maxima eorum commiseratione ducimur, qui sanguinem suum redempturi supplicant, *argum. l. 2. ff. de recep. l. 1. ff. de bon. eor. qui ante sent.*

XVI. Alia quoque ratio criminum est, quorum enormitas sine notabili Reipubl. detrimento pœnam non evitat: quo ordine veniunt crimina læsæ Majestatis, proditæ & expilatæ patriæ, violentæ Veneris, Sodomiticæ fœditatis, incendii, assassinii, &c. Hisce condonari velle pudorem Principis onerat. Et nimis esse indignum, nimis item impium, flagitiis præsidia quærere, ipse Justinianus indicat *l. 7. in fin. C. de natural. lib.*

XVII. Ideò generalis abolitio, quam tempore solennis lætitiæ pronunciat Princeps, ad hæc porrigi nequit, *l. 3. C. de Episc. audientia.*

siquidem illa non extinguit crimen, sed tantum instantiam iudicii, & transactâ festiuitate intra 30. dies accusationem renovari nihil vetat, *l. 12. ff. ad SC. Turpil.* qua cum non coincidit morum nostrorum observantia.

XVIII. Quinimo in jure restitutionis vitæ divina quasi enitescit majestas, quæ siue alio, siue festivo die sordes luctumque omnem removente præsentis æquè ac futuræ condemnationis metum aufert. Unde nihil regium magis, referente Politico Andegavensi, Gallorum arbitrantur Reges, quàm damnatos supplicio eripere, quod ne quidem Reginæ matri sine majestatis detrimento concedi posse curia Lutetiana judicavit: quòd item Carolus V. Senatui Mediolanensi superioritatis insignia amplissimè elargitus, sibi proprium dixit.

XIX. Atque hoc quondam soli primùm Augusto datum, ut, qui
sup-

supplices intra pomœria urbis incedenti fierent, impunitatem consequerentur. Tantâ verò ille prudentiâ personam illustrem egit, ut maluerit, noctu civitatem ingredi, quàm diurnis supplicationibus veniam suo incessu aperire, cuius fidem faciunt Romanæ periodi scriptores.

XX. Quòd autem triumphales ingressus & gratulationis festa criminum condonationi inserviunt, *l. 8. ff. ad SC. Turpill. d. l. 3. C. de Episc. audient.* non excludit casum fortuitum, quo Principem habuerit obvium reus loco supplicii propinquus. Reverentiam videlicet & dignitatem personæ Principalis, cui uni ingens beneficium hoc acceptum ducitur, perpetuò attendi fas est.

XXI. Rarissimè ergo aliis extra hoc fastigium collocatis prærogativa similis contingit, quam tamen Pontificiorum plures susti-

nent etiam hodie Cardinalibus competere, fortè ad exemplum Virginum Vestalium, quæ, autore Plutarcho in Numa Pompilio, capite plectendos improvise occursu liberarunt. Sed nec ipse Papa, qui conquisito ex multiplici Principum tolerantia præscriptionis auxilio se munit, promeritam mortis sententiam justè interpellat.

XXII. Cæterum fateor indulgentiam specialem, quæ Rescripto solet stabiliri, suo non destitui posse effectu; præsertim quando extraordinariæ & absolutæ potestatis exercitium urget Princeps de quo supra *aphor. 13*. Illud tamen minùs tutò asseruerim, si impunita sceleris immanitas certissimam Reipubl. ruinam involvat, pari gradu regnantis libidinem succedere; met⁹ enim fatalis mali superest, qui in summis istis capitibus potentiaè abusum aliquando temperat.

XXIII.

XXIII. Nimirum præceps salutis suæ custos & vindex populus cultum facile & obedientiam exuit, quæ fortiora Majestatis præsidia sunt quibûsq; sublatis, solii everfio, & vitæ ipsius jactura in vicino est, quod historiæ veritas non uno prodidit exemplo.

XXIV. Quapropter neque sibi, neque subditis consulunt qui nescire juris sui limites malunt; cautiùs mercantur, qui cùm in cæteris, tum maximè in hoc Rescripti genere ejusmodi fervant moderationem, ut singula cum dignitate, cum Reipubl. salute, cum justa severitatis & clementiæ laude peragantur. *text. in c. 9. disciplinae & c. 10. omnis. dist. 45.* Sic variis præjudiciis viam obstruent, & injuriam illi nusquam luent, qui legitimè suum interesse persequuntur, ac damnnum ex delicto illatum refarciri postulant.

XXV. Etenim diminuto vel

remisso fisci sui jure non tam malè audit Princeps; secus, si jus partis culpâ ipsi⁹ laboret, quamvis interdum excuset evidens boni communis necessitas, ut sub conditione refundendi precii, *l. 13. §. 1. ff. communia prœdior. vel invitis sine peccato quid adimat.*

XXVI. Sequitur laudari Rescriptum non posse, nisi insimul ei consentiant tam causa publicæ utilitatis, quàm voluntas partis offensæ, *l. fin. vers. nisi fortè ille qui passus, &c. C. de abolition.* cujus justa petitio interventu solennis Gratiæ non corruet, facta licet compositio fuerit cum fisco, *gloss. fin. & DD. ad l. 2. C. de in jus vocando.*

XXVII. Sed alia est Rescripti natura, quæ plenissimè beneficium explicat, adeò ut nec restitutionem bonorum, quam delicti abstulit occasio, excludat; alia quæ solam pœnæ remissionem producit. *Vid. l. 4. 2. & 4. C. de sentent. pass.*

XXVIII.

XXVIII. Priori casu non peccabit reus, si & in illis repetendis sollicitus fuerit, quæ fiscus possidet, vel quæ jam tertii alicujus dominio cesserunt: imò & à famæ non minùs, quàm vitæ discrimine liberabitur; quoniam ab expressa Rescripti summa mordicus stabitur.

XXIX. Sed mortis tantummodo decretum supplicans declinat, ubi aliud diploma non sonat, aut dubia Rescribentis sententia judicem suspendit, etsi alioquin hæc latissimam interpretationem admittat, *l. 3. ff. de constit. Princip.*

XXX. Singulare est, quando Principis animum iniquitas condemnationis & personæ innocentia commovet, quòd contra fiscum vel alios possessores, etiamsi Principales literæ nihil horum expriment, indistinctè quis experiatur. Et imò sic dixeris justitiæ potiùs quàm gratiæ fundamento Rescriptum niti, ut non immeritò plenissimæ

sime restitutioni confestim loc⁹ fit.

XXXI. Porrò cùm inter bona alienata & confiscata distinctio probetur, & Rescripti indoles non ferat extensionem tertio alicui noxiam, *argum. l. 2. §. 16. ff. ne quid in loco publ. l. 4. C. de emancip. liber.* etsi fisco injungatur restitutio, non tamen ea, quæ hinc ad alios devoluta fuerint, periculum repetitionis subibunt; nisi fortè dubitares, postquam alienata rursus ad fisci manus pervenerunt.

XXXII. Videtur quidem nihil subnasci posse præjudicii, quoties privilegium restitutionis etiam in ulterius alienatis efficax est, quia remedio evictionis & regressu ad precium consulitur emptori, cui res vendidit Princeps vel fiscus, *l. 1. & 2. C. de quadr. præscript.* Verùm hoc ipsum tituli lucrativi & communis commodi ratio non patitur, ut testantur passim DD. Adde quòd satis interesse censeatur pos-

possessoris, rem nanscisci, non rei
 æstimationem, *arg. l. 35. ff. de minor.*
l. 36. ff. de bon. libert. collata l. fin. ff. de
stipul. prætor.

XXXIII. Consideratu dignum est, quid obtineat perfecta alienatione, cui non factum vel contractus fisci, sed legis dispositio causam dedit, puta bonorum feudi, majoratus, fideicommissi, emphyteuseos & similia? Et opinor tertium i.e. proximiorum, qui his potitur, securum esse.

XXXIV. Tanti refert muniri Rescripto, cujus eadem facies est, quodq; plenarie restitutionis mandatum exhibet; nec effectu dissimilis ab eodem creditur pronuntiatio Principis confiscationem ceu non factam & irritam penitus improbantis.

XXXV. Ex quibus omnibus manifestum fit, solenni hoc placito nullatenus impediri jus tertii possessoris, nisi vel expressa voluntas
 Supe-

Superioris diversum imperet, vel momentum publicæ felicitatis, quæ privatorum commodis anteponitur, *l. 4. C. de primipil. l. un. §. 14. in fin. C. de caduc. toll. beneficii plenariam collationem suadeat.* Nam communis fortunæ respectus semper hîc militabit, tametsi specialis ejusdem mentio non requiratur, nisi ubi de bonis ad alium translatis definitio nulla facta est. In dubio quippe Rescribentis Gratiâ dignissimâ foveri causâ præsumitur.

XXXVI. Interim quod de rebus ad alios devolutis constat, non æquè de fructibus perceptis liquidum esse, *præter textum authent. idem est de Nestorian. C. de hæret. & Manichæis,* plures videntur rationes vel le, quibus tamen, nisi cum grano salis, quod ajunt, intellectis assentiri vereor.

XXXVII. Accuratè igitur ponderandus semper codicillorum

rum

rum venialium tenore est, sicut & supplicis libelli conceptus advocati solertis operam poscit, ne immaturè exultet reus, vel Gratiaè infeliciter collocataè Principem mox pœniteat.

XXXVIII. Et profectò non parùm obest precibus suis etiam primo successu felicissimis, qui calidè dissimulat, & æqualis vel gravioris, quod libello non explicuit, delicti suspicionem ex post facto incurrit. Impudenter enim hic imponit Principi, qui difficillimè cumulati sceleris veniam largitur. Et omninò severiùs animadverti in eos, qui iteratò peccant, Imperatores decreverunt, *l. 8. §. 1. C. ad. L. Iul. de vi pub. concord. l. 28. §. 10. ff. de pœnis.*

XXXIX. Hic non incommode notabitur plurimùm differre, utrum suspicio, quæ vim Rescripti fidemq; impugnat, ex veri reticentia, an ex falsi suggestionem descendat; quoniam illa ex solo capite,
in

in quo peccatum est, damnum parit, cæteris ponderi suo relictis; hæc verò totam spei fabricam reo destruit. *Confer. c. Sedes Apostolica. x. de rescript.* Et dubio procul committendo, quàm omittendo periculosiùs delinquitur. *Vid. l. 9. §. 2. ff. de minor. junct. l. ult. C. si adv. delict.*

XL. Potest autem, nisi in propatulo steterit dolus, quod in facti specie præteritum fuerit, corrigi vel condonatione speciali, vel repetita imploratione secúdi Rescripti.

XLI. Quòd judicis curam concernat, ne solennia, (quæ ex edicto Carolino ad unguem curia Frisiorum observat) circa impetrationem & intimationem Rescripti deficient, *aphor. II. monui*; attamen & hisce neglectis in Gratia concessione Principem festinare posse, nemo est, qui inficias ibit.

XLII. Imò verò solis ille verbis interdum, non obstante sententia condemnatoria, autoritatis suæ virtutem

tutem exerit, cuius exemplum sup-
peditat *l. 1. C. de sent. pass. & rest.* &
dignum memoratu reliquit Pane-
gyrista de Archippo Philosopho,
qui ob crimen falsi à Proconsule in
metallum damnatus, & diploma-
te non restitutus, integram debuit
liberationem soli epistolæ Domi-
tiani Imperatoris ad L. Appium
Maximum datæ, quâ Achippum &
virum bonum & professione ma-
joribus respondentem Maximo
commendaverat.

XLIII. Hinc inutiliter contro-
vertimus, an Rescriptum quoque
profit ad officii recuperationem,
quam certè, si restrictior Principis
voluntas aliud non doceat, nihil
unquam impediet, etiamsi macula
gravatæ existimationis superstes in
persona supplicantis elui nequeat.

XLIV. Scilicet à Principali ma-
jestate alienum non est, Gratiam,
cujus Rescriptum promulgat, pro-
libitu interpretari. *arg. l. fin. C. de leg.*

l. 43.

l. 43. in princ. ff. de vulg & pupill. subst.
& l. 191. ff. de R. I. cum & revocan-
 di prorsus, quod indulfit, jus habe-
 at; quanquam, ne elusoria sit tanta
 liberalitas, sine prævia considera-
 tione fieri hoc non soleat à Princi-
 pe nominis sui sollicito.

XLV. Quemadmodum nec fre-
 quens eidem est in sublimi hoc be-
 nefaciendi negotio terminum fige-
 re, h. e. cavere, ne delicti memoria
 ultra vitã suam quiescat; effectum
 quippe non lucratur Gratia incer-
 to mortis die, *l. 1. §. 2. ff. de cond. &*
demonstr. terminata, quæ hinc salu-
 tem delinquentis promittit, inde
 sinistram fortunæ exitum minatur.

XLVI. Iccirco hoc regulariter
 omne præstat Rescriptum (ne dicam
 de absolutè dominantis violentia)
 ut ex condigna causa natum & de-
 centi forma productum liberationi
 reorum inserviat, sive vitæ solùm,
 sive bonorum simul & famæ ratio-
 nem spectet; insupérq; reipubl. in-
 cre-

crementum nullatenus moratur.

XLVII. Est enim ætatis lubricum, quo minor sæpe & senex labitur: est insignis rei militaris disciplina & cognitio, aut summa artis alicujus peritia: est personæ nobilitas, & vitæ antecedentis integritas, quorum omnium intuitu Principis indulgentiam in laude ponimus.

Congruunt c. hoc sit in judicio 26. q. 7. c. sicut dignum. x. de homicid. l. 13. ff. de pœnis, l. 5. in princ. ff. de re militari, & ibi interpretes.

XLIX. Quid? quòd à ratione deviasse Rescribentis placitum dici nequeat, si solo populi validè sollicitantis respectu interdum reo condonet, ut pacis publ. securitatem uni⁹ supplicii veniâ redimat. Ignoscimus enim exemplo, cùm, quod ex iniquo habet, utilitate publica adversus singulos rependit. Affine huic est, quod pereleganter cecinit poëta:

*Medio de fonte Leporum
Surgit amari aliquid, quod in ipsis floribus angat.*

XLIX.

XLIX. Verùm pessimo digni-
tatis abusu delinquentes tolerant,
& in suam aliorúmque perniciem
clementiæ partes distribuunt, qui
(veluti in Poneropoli Macedonica
Philippus) damnatorum manipu-
los bipatentibus portis invitant:
qui conniventiam precio nundi-
nantur, & maleferiatorum re-
quiem sub annuo censu tuentur.

L. Illi sedem Majestatis legiti-
mè possident, & Rescriptis Gratiaë
non sine gloria proficiunt, qui re-
jecto à luce reipub. Romuli luco,
non speciosa dictu, sed usu necessa-
ria sequuntur, & sic juxta moni-
tum Imperatoris in *Nov. 30. c. 7. §. 1.*
existimationis, legum, & ante o-
mia DEI memores, nec facilitate
autoritatem, nec severitate a-
morem diminuunt.

Ne ali-

*Ne aliqua lacunas ostendat inexpletas pagina, se-
quentes ejusdem Autoris versiculi
libellum hunc claudent.*

S C A Z O N A D

ADOLPHUM VORSTIUM

Professorem Medicum, cum pridie PETRO CU-
NÆO Jcto. Lugduni Batavorum pu-
blicè parentasset.

*S*ic est, disertè quod, VIR EMINENS, dixti,
(UNÆUS (heu!) praecidit Decus Suada,
Decusq; Themidos: Nomen hoc Athenæo
Invidit Atropos, quod aestimat Belga,
Latè quod Orbis suspicit: febris, sic est,
Voravit anceps, qui fide tuos pridem
Lares colebat intima, meas ductu
Musas beabat qui suo, (ò dolor!) vixit.
Non culta virtus multiplex diem morti
Denunciare sufficit, Viros busto
Non liberat blandum perosa mens fucum.
Docemur exemplo. Quid? Annuat Numen
Nos vescier munusculo brevis terra,
Dum terminat, fortuna quas vices volvit:
Et seva mox spes anteit pias Clotho,
Cui Phœbus aut Pæon veretur obniti,
Nec qui, Machaon, arte claret: emigrat
Mortalis hospes corporis Dei jussu,
Quem non morantur dignitas, vigor, robur,
Ætas sed hæc periclitatur audacis
Fœcunda culpa: scilicet graves horret,
Quos haut notat vel ipsa præcavet casus.
Næ triste funus! Publicum VIR in damnum
Denatus est, ne lugeatur invisus,
Decreta neu Cœli timenda frustrentur.

In tu-

In tumultum

PETRI CUNÆI. JC^{ti}.

CVJUS AD AFFATUM TOTIES EFFUSA JUVENTUS
INCAUTO DIDICIT NOLLE PERIRE GRADU:
CUJUS, UT EXEMPLO SAPERENT, CONVENTIBUS IPSI
PULTARUNT DOCTIS LIMINA TRITA SENES,
HIC TEGIT ILLUSTREM TUMULUS VIRTUTE CUNÆUM,
NE, SIBI QUEM COELUM VINDICAT, ORBIS AMET.

IN GENEVENSIUM

Insignia & Symbolum.

GENEVA CIVITAS

Per Anagramma

EN VICI; STA: AUGE.

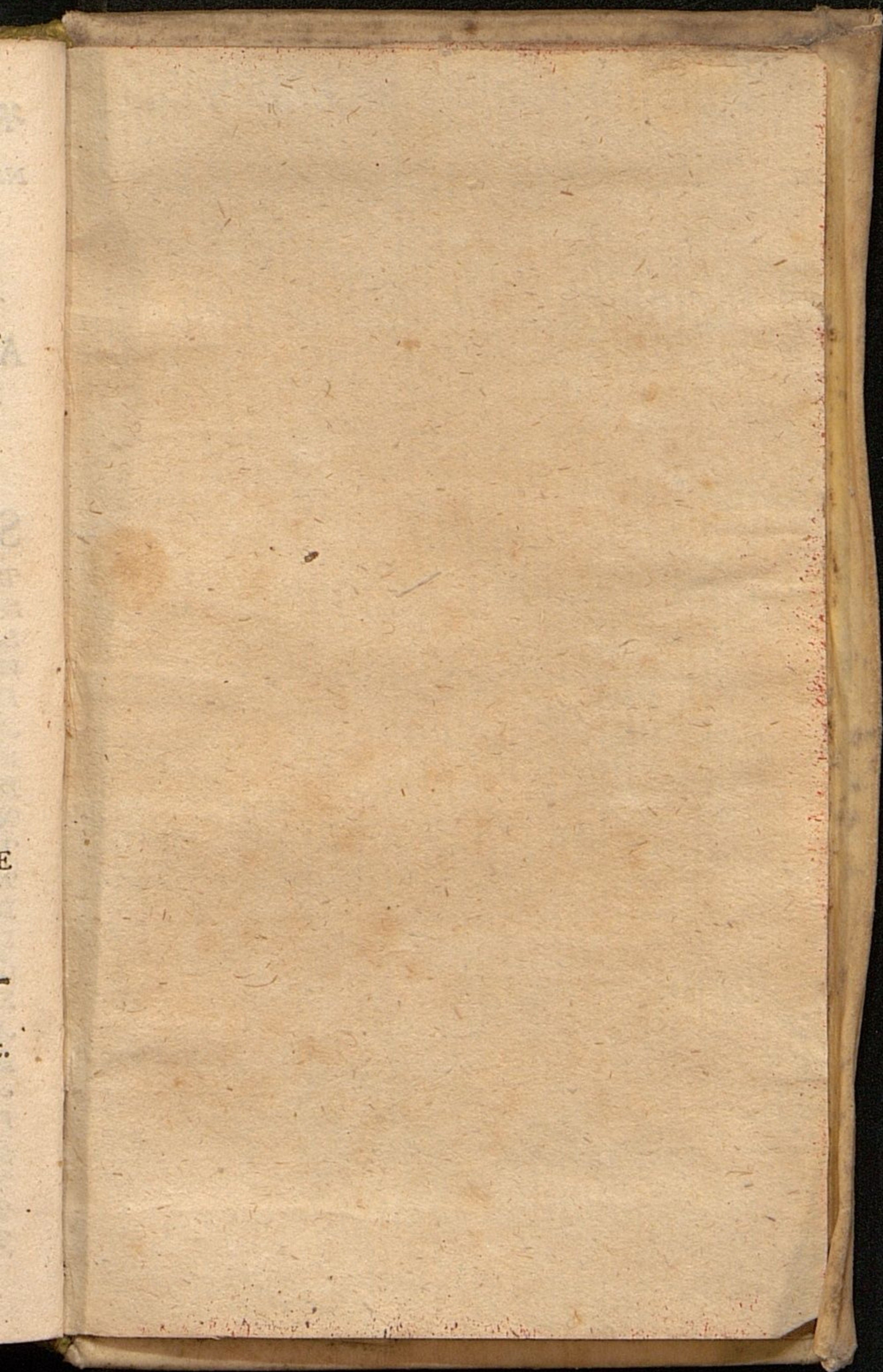
QUOD *clavis* retinens *aquilæ* ³/₂ insigne, Geneva,
Romani pateris vincula nulla ducis:
Sed *pulsis, lucem, tenebris, venerata, potentes*
Hostis amas vigili ludere fronte minas,
Hinc tua majorum subsistere gloria lauro
Pergit vicinis invidiosa locis,
Dic age, ne patriæ steriliscat pristina famæ
Virtus, EN VICI; collige, civis, honor
Queis vigeat noster, dotes: STA fortiter: AUGE
Libertatis opes lege fideque tuas.
Sufficit in populi decus ad meliora renati,
Velle gerenda cani, malle canenda geri.

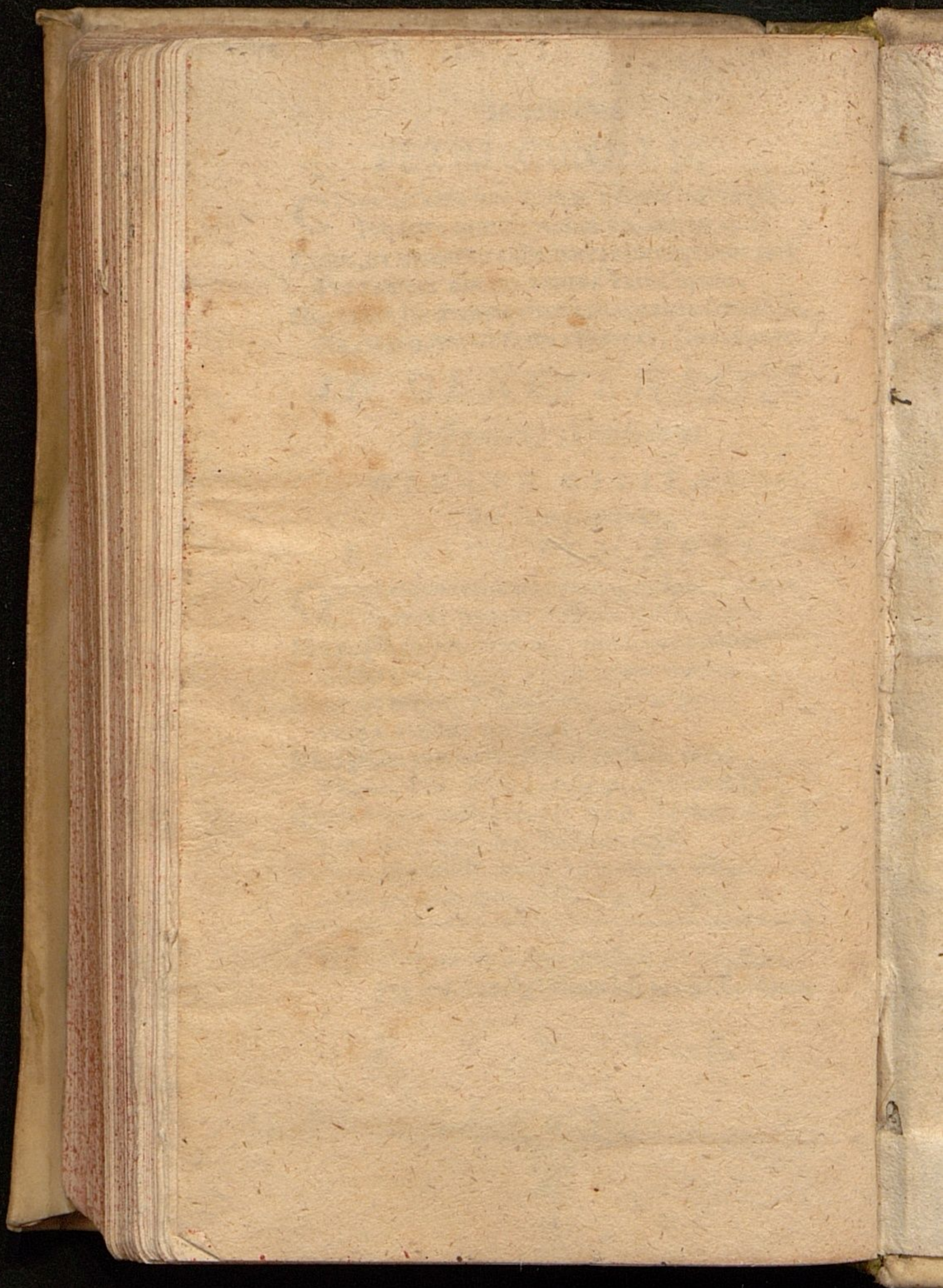

NB. Pag. 100. lin. 2. lege profunt pro præfunt.
pag. 106. l. 14. lege simulant pro dissimulant.

F I N I S.

52 $\frac{4}{h, 15}$

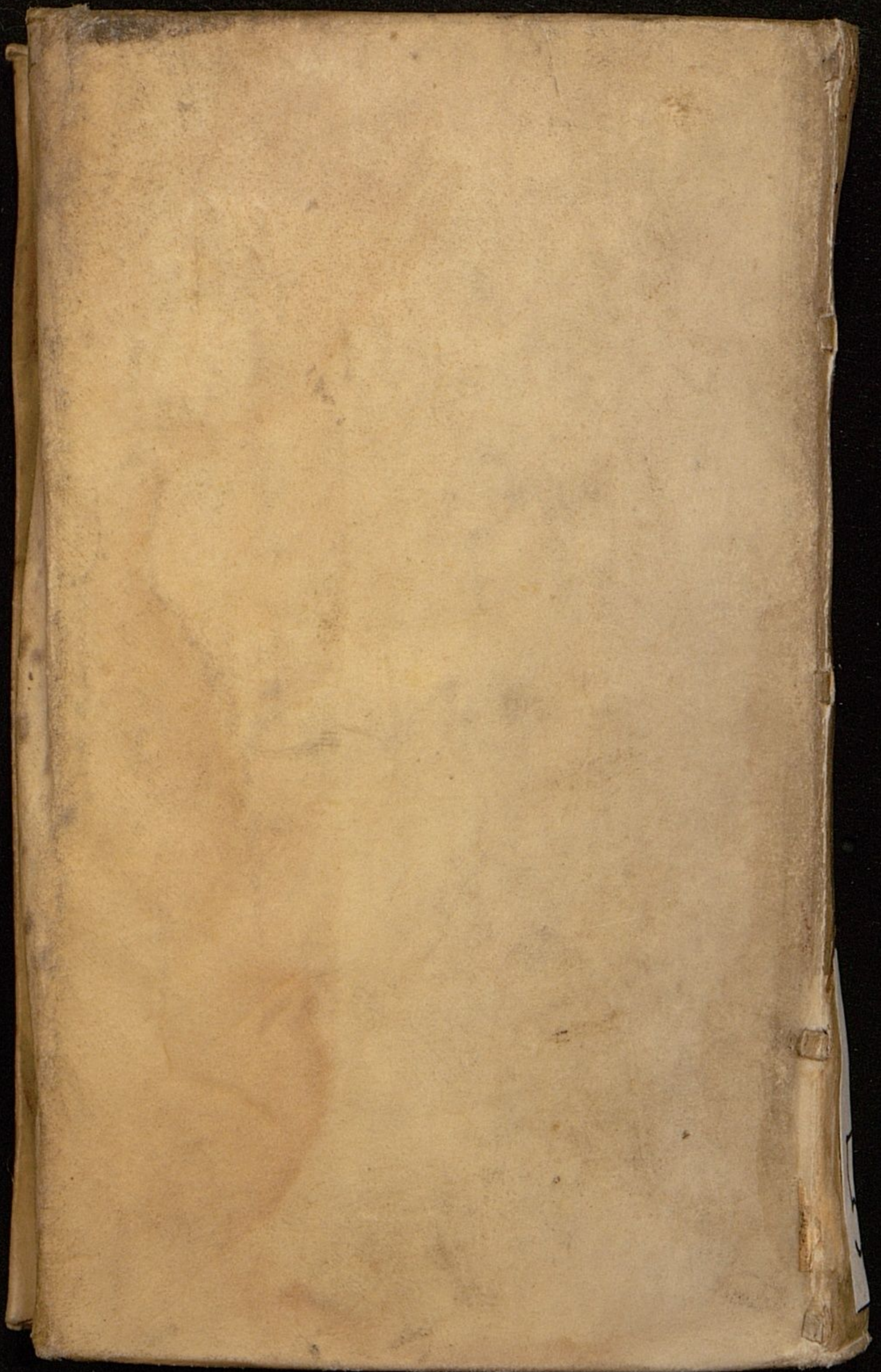
TA-OC

ULB Halle

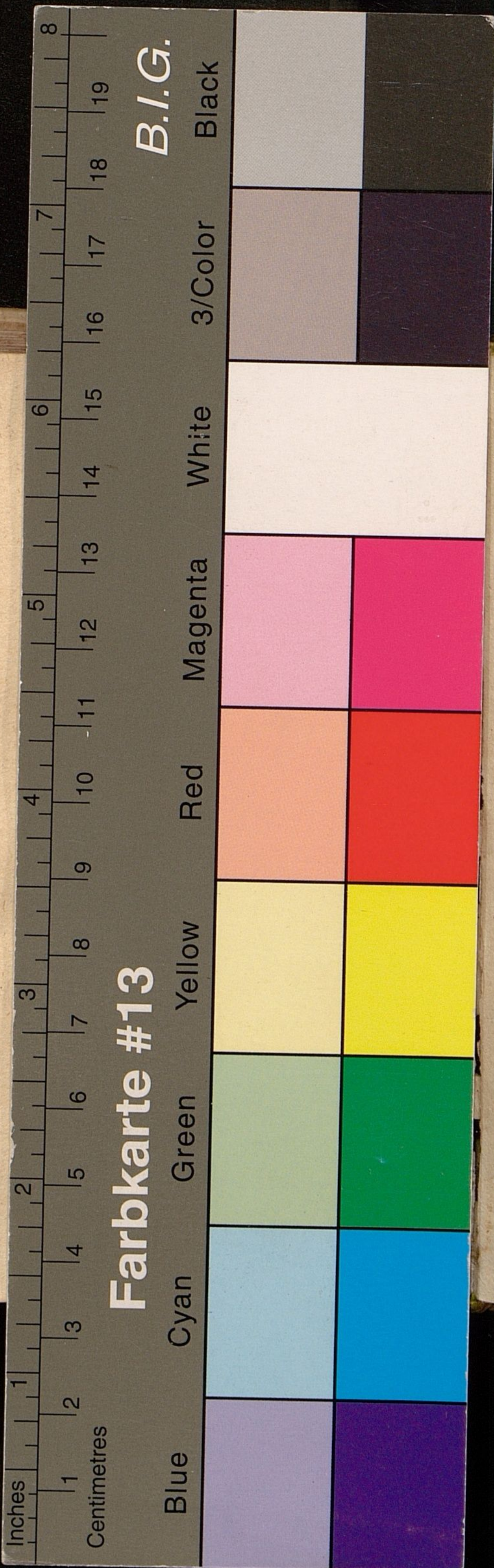
3

006 807 81X

HENRICI ALERS
ORATIONES
DVÆ:

UNA de
VIRO NOBILLI,
ALTERA de
NOTIS INCORRUPTÆ
REIPUBLICÆ

Habita in Academia Ultrajectinâ.

Editio secunda,

CUI ACCESSIT
ORATIO

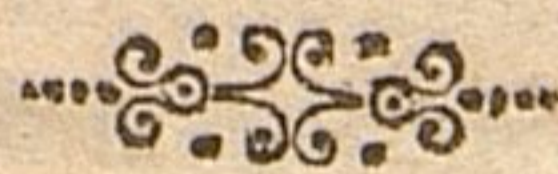
Ad enodandam quaestionem,

An Ratio Status non ferat Magi-
stratum præfractò rectum?

Dicta Basilea.

Subjuncti quoque sunt ejusdem

DE
RESCRIPTO GRATIÆ
APHORISMI.

BREMÆ,

Impensis JUSTI } KÖHLERI,
Typis JACOBI }

ANNO MDCXLVII.